

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. ректора

Запорізького національного
університету

М.О. Фролов

2024 р.

ВИТЯГ

із протоколу № 8 розширеного засідання кафедри
педагогіки та психології освітньої діяльності
Запорізького національного університету
від 27 березня 2024 р.

ПРИСУТНІ:

викладачі кафедри:

д.пед.н., професор, завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Іваницький О.І.; д.пед.н., професор Локарева Г.В.; к.пед.н., доцент Голованова Т.П.; к.пед.н., доцент Іванова Л.С.; к.пед.н., доцент Хаустова О.В.; к.пед.н., доцент Козич І.В., здобувач, к.пед.н., доцент, завідувач кафедри викладання другої іноземної мови Каніболоцька О.А.; ст. лаборант Чепур О.О.

запрошені:

д.пед.н., професор, проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи ЗНУ Гура О.І.; д.пед.н., професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти ЗНУ Сущенко Л.О.; д.пед.н., професор, завідувач кафедри загальної та прикладної фізики ЗНУ Андрєєв А.М.; д.пед.н., професор, професор кафедри фізичної культури і спорту ЗНУ Клопов Р.В.; д.пед.н., професор, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи ЗНУ Безкоровайна Л.В.; к.пед.н., доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ЗНУ Зубцова Ю.Є.; к.пед.н., доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ЗНУ Шульга Л.М.; викладач кафедри дошкільної та початкової освіти ЗНУ Чорна Г.В.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Про рекомендацію до захисту дисертаційної роботи здобувача, к.пед.н., доцента, завідувача кафедри викладання другої іноземної мови ЗНУ Каніболоцької Ольги Анатоліївни на тему «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти.

Тема затверджена вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 9 від 20 лютого 2020 р.).

Головуючий на засіданні: д.пед.н., професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти ЗНУ Сущенко Лариса Олександрівна.

Секретар: к.пед.н., доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ЗНУ Зубцова Юлія Євгенівна.

СЛУХАЛИ: Обговорення тексту дисертації «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти» Каніболоцької Ольги Анатоліївни на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

Виступили: Зубцова Ю.Є., секретар, зачитала дані особової справи здобувача. Зокрема, зазначила що Каніболоцька Ольга Анатоліївна народилася 13 жовтня 1981 року у м. Запоріжжі. У 2005 р. – закінчила Запорізький національний університет за спеціальністю «Мова та література (англійська)» отримала кваліфікацію – магістра філології, викладача англійської мови та літератури у вищих навчальних закладах.

З 2005 по 2008 рр. – навчалась в аспірантурі Запорізького національного університету (м. Запоріжжя) за спеціальністю 13.00.02. – теорія і методика навчання (зарубіжна література). Кандидат педагогічних наук з 2008 року. Дисертацію за темою «Комплексний підхід до аналізу художніх творів у процесі вивчення зарубіжної літератури в старшій школі» захистила у спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки АПН України. У 2011 р. отримала вчене звання доцента кафедри викладання другої іноземної мови.

З 2004 по 2005 рр. працювала на посаді лаборанта кафедри методики викладання філологічних дисциплін і міжкультурної комунікації Запорізького національного університету. З 2005 по 2008 рр. – працювала викладачем кафедри методики викладання філологічних дисциплін і міжкультурної комунікації Запорізького національного університету (за сумісництвом). З 2005 по 2008 рр. навчалась у аспірантурі Запорізького національного університету. З 2008 р. – працювала викладачем кафедри викладання другої іноземної мови Запорізького національного університету. З 2011 по 2021 р. – доцентом цієї ж кафедри. З 2020 р. і дотепер виконує обов'язки Голови науково-методичної ради Факультету іноземної філології та член Науково-методичної ради ЗНУ. З 2020 року і дотепер працює завідувачем «Навчальної Лабораторії 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.02 середня освіта (Мова і література (англійська)». З травня 2021 р. – виконувала обов'язки завідувача кафедри викладання другої іноземної мови Запорізького національного університету. З 2022 і дотепер – працює завідувачем кафедри викладання другої іноземної мови Запорізького національного університету.

З 2023 року – керівник науково-дослідної теми «Теорія і практика неперервної професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов» (Державний реєстраційний номер: 0123U104629).

Основні наукові положення й результати дослідження опубліковано в 74 наукових і науково-методичних працях: 1 одноосібної монографії; 24 статтях у провідних фахових наукових виданнях (18 із них одноосібні; 6 статей у

виданнях включених до бази Scopus та WoS; 19 – статті у наукових фахових виданнях, 5 статей – у інших наукових виданнях; 19 публікацій у збірниках матеріалів і тез конференцій, 24 навчальних та навчально-методичних виданнях. Апробація результатів дослідження здійснювалась шляхом виступів на конференціях, зокрема: 21 міжнародна, 1 всеукраїнська.

В особовій справі Ольги Анатоліївни є всі необхідні документи, які відповідають вимогам.

Попередню експертизу дисертаційної роботи, наукових праць провели та підготували проект висновку рецензенти: д.пед.н., професор Локарева Г.В.; д.пед.н., професор Іваницький О.І.; д.пед.н., професор Андреев А.М.

Проект висновку розіслано членам кафедри та присутнім на засіданні.

Каніболоцька Ольга Анатоліївна, здобувач:

Шановні колеги, гості та присутні! На ваш розгляд подається дисертація на тему «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти».

Сучасний стан соціально-економічного розвитку, швидкі темпи науково-технічної революції та інтенсивне зростання потоку інформації стали передумовою формування цілої низки вимог до особистості, які постійно змінюються. У XXI ст. освіта постала перед певними історичними викликами, зокрема перед необхідністю віднайти раціональні схеми співвідношення між лавиноподібним розвитком знань, високих технологій і здатністю людини їх творчо засвоїти. Сучасним завданням стає забезпечення всезагального доступу до різних форм неперервної освіти з метою здобуття й оновлення ключових і професійних компетентностей особистості, перелік яких відповідає вимогам сучасності. Відповідно до Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти» (2013) та Акту Ради Європи про освіту та навчання протягом життя (Council of Europe's Recommendation on Lifelong Learning) перед системою сучасної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови стоїть завдання запровадження надсучасних моделей професійної підготовки.

Особливої гостроти проблема професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти набуває у процесі їх підготовки у фахових коледжах та університетах, оскільки саме ці навчальні заклади на сьогодні знаходяться в стані модернізації змісту навчання та оновлення системи підготовки фахівців іншомовної освіти на різних рівнях. Це й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження.

Вельмишановні голова! Дозвольте на категоріальному апараті нашого дисертаційного дослідження не зупинятися, а перейти безпосередньо до його результатів.

Д.пед.н., професор Сущенко Л.О.: Добре.

Каніболоцька Ольга Анатоліївна, здобувач: Відповідно до першого завдання, в роботі здійснено обґрунтування результатів аналізу стану проблеми неперервної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов у теоретичних джерелах та в сучасній діяльності закладів фахової передвищої та вищої освіти України та зарубіжжя, підтверджено її актуальність та необхідність суттєвого вдосконалення. Констатовано, що в закладах вищої освіти України підготовка майбутнього вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти відбувається за чотирма основними компонентами: мовним, лінгвістичним, психолого-педагогічним та методичним, котрий є найменшим за кількістю годин, що негативним чином впливає на ефективність формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови до професійної іншомовної діяльності.

На основі теоретичного аналізу питання неперервної професійної підготовки вчителів іноземної мови в університеті, з урахуванням власного педагогічного досвіду, в дослідженні неперервна професійна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови в університеті розглядається як певний навчальний процес у вищій школі, що об'єднує сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення та розширення загальної педагогічної освіти здобувачів, їх професійної іншомовної компетентності, культури, виховання, громадянської та моральної свідомості; процес, що охоплює все життя; аспект освітньої практики, що визначає її як цілеспрямоване засвоєння людиною соціокультурного досвіду, що не призупиняється, з використанням усіх ланок освітньої системи.

З'ясовано, що неперервна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови має спиратися на різноманітні методи та підходи до підготовки досліджуваних учителів, включаючи теоретичні та практичні компоненти навчання. Акцентовано увагу на важливості забезпечення балансу між теоретичною підготовкою та практичною педагогічною діяльністю студентів.

Встановлено, що неперервна професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов має враховувати різноманітні аспекти фахового навчання та викладання іноземних мов і сприяти формуванню висококваліфікованих фахівців, здатних відповідати викликам сучасної освіти й готових впроваджувати інноваційні педагогічні підходи в реальних умовах професійної праці.

На основі результатів проведеного опитування встановлено, що використання сучасних інформаційних технологій та інноваційних підходів, є важливим елементом у підготовці вчителів іноземних мов до інноваційно-педагогічної діяльності, оскільки надає можливість покращити якість навчання та забезпечити ефективну взаємодію студентів і викладачів, вчителів та учнів. Визначено, що важливим аспектом професійної підготовки вчителів іноземних мов у режимі неперервності, є інтеграція міжкультурного навчання в освітній процес, оскільки сучасні вчителі в майбутній фаховій іншомовній діяльності мають не лише реалізовувати іншомовні навички, а й розуміти культурні особливості та специфіку міжкультурної взаємодії.

Розкрито, що головною мотивацією до подальшого іншомовного професійного розвитку вчителів іноземних мов, є бажання власного розвитку та самоосвіти. Опитування підтвердило актуальність та доцільність обраної проблеми, а також припущення, що сучасна система неперервної професійної підготовки вчителів іноземної мови потребує значної трансформації.

Акцентовано, що сучасний учитель іноземної мови має бути багатопрофільним і здійснювати різноманітні ролі: тьютора, комунікатора, модератора, ініціатора, мотиватора, консультанта, новатора та лідера.

Відповідно до другого завдання виявлено й охарактеризовано зарубіжний досвід професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти в різних закладах.

Встановлено, що використання сучасних інформаційних технологій та інноваційних підходів, є важливим елементом у підготовці вчителів іноземних мов, оскільки надає можливість покращити якість навчання та забезпечити ефективну взаємодію студентів і викладачів.

Теоретичний аналіз зарубіжної неперервної підготовки вчителів іноземних продемонстрував, що університети Австрії, Німеччини, Польщі, Угорщини, Швеції, Фінляндії та англomовних країн (Канади, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, США), акцентують увагу на вищій освіті з лінгвістики / мовознавства та педагогіки, що сприяє високому рівню освіти. Визначено, що зарубіжні країни встановлюють високі стандарти навчання майбутніх вчителів іноземних мов, що слугує позитивним взірцем для реформування системи подібної підготовки в Україні.

Сучасні моделі досліджуваної підготовки в зарубіжних країнах відзначаються різноманітністю та гнучкістю. Різні країни та освітні установи розробляють власні програми та підходи з урахуванням потреб студентів, що забезпечує ефективність підготовки. В багатьох зарубіжних програмах навчання вчителів іноземних мов зрушується від традиційних методів навчання до інтерактивних та практичних підходів. Застосовування новітніх технологій, інноваційних методів навчання та практичних задач є центральними складниками фахової підготовки вчителів іноземних мов у системі неперервної освіти. Підтверджено, що в підготовці вчителів іноземних мов зростає увага до формування міжкультурної компетентності та усвідомлення культурного контексту мови, як важливого аспекту, відповідно до глобальності сучасного світу. Моделі неперервної професійної підготовки вчителя іноземних мов у зарубіжних країнах є динамічними та адаптивними, спрямованими на формування готовності викладачів до викликів сучасного світу, можливості отримати високоякісну підготовку, що сприяє покращенню якості навчання іноземних мов та розвитку міжкультурної співпраці.

Відповідно до третього завдання, розроблено концепцію та модель професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Визначено концептуальні засади концепції, а саме:

- оновлення змісту професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності шляхом оновлення освітніх програм, навчальних планів, програм дисциплін, навчально-методичних матеріалів;

- інтеграцію комплексної підготовки вчителя іноземної мови: професійна фахова освіта на рівні коледжу / педагогічного коледжу (фаховий молодший бакалавр); на рівні університету (бакалавр, магістр); професійна педагогічна іншомовна діяльність (вчитель іноземної мови), що забезпечить цілісність та наскрізність процесу формування готовності вчителів іноземної мови до організації інноваційної діяльності учнів; інтенсифікація післядипломного періоду іншомовної інноваційно-педагогічної діяльності вчителя з метою саморозвитку та самоосвіти в рамках сучасного суспільства;

- використання системи «адаптивних (вирівнювальних) курсів» з метою балансування рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів та професійної (методичної) підготовки, через впровадження науково-практичного, інформаційного супроводу навчання, занурення до іншомовного середовища, набуття інтегративно-комунікативних навичок (методика CLIL);

- здійснення квазіпрофесійної діяльності, через наближення форм організації навчального процесу для майбутніх вчителів іноземних мов до професійних аспектів їх майбутньої роботи, за умови використання методів, прийомів, форм, технологій;

- реалізацію моделі професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності, що розроблена відповідно до освітніх стандартів та вимог ринку праці;

- впровадження різноманітних методів, форми і засоби навчання, спрямованих на стимулювання іншомовної професійної активності студентів у пошуку інноваційних рішень як під час занять, так і поза ним; посилення механізмів своєчасного та систематичного оновлення змісту підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти;

- розвиток мотивації до самостійної активності студентів у навчальному процесі передбачає їх залучення до науково-дослідної діяльності, спрямованої на створення та впровадження інноваційних іншомовних освітніх продуктів, таких як програми, завдання для вивчення та автентичні матеріали;

- впровадження системи забезпечення якості теоретичної та практичної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності;

- організація взаємодії здобувачів іншомовної педагогічної освіти з вчителями іноземної мови, з роботодавцями для практичної іншомовної підготовки, професійної взаємодії та працевлаштування.

Обґрунтовано та спроєктовано модель неперервної професійної підготовки вчителів іноземної мови, що відображає системність, цілеспрямованість, практичну зорієнтованість, неперервність, інтеграційність, відкритість системи підготовки, відповідає соціальним та освітнім вимогам,

сучасним критеріям оцінювання рівня готовності сучасного викладача іноземної мови до професійної роботи, індивідуальним потребам здобувачів, враховує неперервність і ступеневість навчання. Структурно-компонентна модель професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності складається з наступних блоків: концептуально-цільовий блок, змістовний блок, теоретико-методологічний блок, технологічний блок, критеріально-аналітичний блок.

Основними учасниками моделювання є здобувачі вищої освіти фахового молодшого бакалавра, бакалавра, магістра та вчителі / викладачі іноземної мови, які здобувають професійний іншомовний досвід під впливом рушійної сили професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти, а саме: самозбереження, суперечність, соціальна природа людини, спрямованість на майбутнє, дух як надприродний і надсоціальний.

В рамках четвертого завдання визначено й обґрунтовано структуру готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності у навчальних закладах різного рівня.

На основі теоретичного підґрунтя готовність майбутнього вчителя іноземної мови до професійної діяльності розглядається як важлива інтегративна якість та стійка особистісна характеристика вчителів іноземної мови, що складається з мотиваційно-ціннісного, когнітивно-комунікативного, діяльнісно-практичного, професійно-особистісного, інформаційно-технологічного компонентів, проявляється в здатності особи здійснювати ефективну іншомовну педагогічну діяльність в умовах Нової української школи та є результатом професійної підготовки учителів у закладах вищої освіти.

Відповідно до п'ятого завдання визначено критерії ефективності професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності та розроблено організаційно-методичні засади професійної підготовки вчителів іноземних мов в системі неперервної освіти.

Визначення показників рівня сформованості компонентів готовності викладачів іноземної мови до професійної діяльності ґрунтуються на комплексі знань, умінь і навичок, котрими слід оволодіти здобувачам в результаті їх фахової підготовки. Вважаємо за доцільне виокремити такі чотири рівні готовності викладачів іноземної мови до професійної іншомовної діяльності, як: репродуктивний (є відправним); продуктивний (позначає процес здобуття фахової іншомовної освіти); професійний (є неодмінним і має бути досягнутий); творчий (якого варто прагнути).

Визначено критерії ефективності неперервної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови, а саме: мотиваційний, знаннявий, операційний, особистісний, інноваційний.

З огляду на наукове та нормативне підґрунтя, вимоги роботодавців та потреби майбутніх учителів іноземної мови, виокремлено освітні умови їх успішної підготовки, а саме:

- навчально-методичні матеріали забезпечення професійної неперервної

підготовки майбутнього вчителя іноземної мови (лекції, практичні заняття, семінари, конференції, майстер-класи та ін.);

- науково-практичний інформаційний супровід (інформаційна складова; активне використання інноваційних технологій);

- професійно спрямована діяльність, забезпечення професійного середовища (рефлексія, самовдосконалення, саморозвиток та фаховий пошук).

Шосте завдання передбачало експериментальну перевірку процесу професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Розкрито етапи та методика проведення педагогічного експерименту; висвітлено аналіз та узагальнення результатів експерименту; проведено їх статистичну перевірку та подано їх інтерпретацію; зазначено прогностичні напрями розвитку неперервної професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університеті.

Педагогічний експеримент з перевірки ефективності методики формування готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності відбувався з 2018 – 2023 роки за наступними етапами: пілотний; пошуково-аналітичний; констатувальний; формувальний; контрольний; результативно-узагальнюючий.

На пошуково-аналітичному етапі відбувалось вивчення сучасного стану проблеми готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

На пілотному етапі проводилось дослідження з виявлення закономірностей у розвитку готовності вчителів / викладачів іноземної мови і студентів різних рівнів здобуття освіти в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Констатувальний етап було спрямовано на отримання вихідних даних щодо сформованості готовності здобувачів освіти до неперервної підготовки до інноваційно-педагогічної діяльності.

Формувальний етап забезпечив впровадження у систему підготовки здобувачів освіти експериментальної методики підготовки їх до неперервного вдосконалення в аспекті інноваційно-педагогічної діяльності.

На контрольному етапі відбулось отримання діагностичних результатів після впровадження експериментальної методики формування готовності здобувачів освіти до неперервної підготовки до інноваційно-педагогічної діяльності.

Перевірка ефективності методики, впровадженої в процес підготовки здобувачів освіти експериментальних груп проходила на результативно-узагальнюючому етапі.

Пошуково-аналітичний та пілотний етапи експерименту проходили 2018 – 2019 рр. та охопили 423 здобувачів освіти, 48 вчителів іноземної мови закладів загальної середньої освіти, 6 викладачів іноземної мови закладів фахової передвищої освіти (коледжів) і 35 викладачів іноземної мови закладів

вищої освіти. На різних етапах експерименту загальна кількість респондентів складала 512 осіб.

Діагностичний інструментарій дослідження було обрано відповідно до компонентів готовності вчителів іноземної мови до професійної іншомовної діяльності:

- мотивоційно-ціннісний компонент – Методика діагностики навчальної мотивації студентів (А.А. Реан, В.А. Якунін, модифікація Н.Ц. Бадмасвої), Методика вибору діяльності викладача (Є.П. Ільїн);

- когнітивно-комунікативний компонент – Тест «Мотивація професійної діяльності» (методика К.Замфер в модифікації А.Реана), Анкетування з оцінки сформованості іншомовної соціокультурної компетентності (В.В. Киливник);

- діяльнісно-практичний компонент – Авторський тест з перевірки сформованості методичної компетентності фахівця з методики викладання іноземної мови;

- професійно-особистісний компонент – Тест/опитувальник для визначення рівня професійної спрямованості студентів (Т.Д. Дубовицька);

- інформаційно-технологічний компонент - Методика DigComp.

Зазначимо, що шкали стандартизованих методик були адаптовані до особливостей і специфіки нашого дослідження.

Загалом на всіх етапах експерименту взяли участь 89 вчителів і викладачів іноземних мов закладів освіти Запорізького національного університету (Запоріжжя), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ), Львівського національного університету імені Івана Франка, Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ), Педагогічного фахового коледжу «Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії» (Запоріжжя), Економіко-правничого фахового коледжу Запорізького національного університету, Гімназій 6, 7, 8, 11, 14, 27, 29, 31, 46, 50, 62, 67, 84, 86, 97, 101 (Запоріжжя), ЗОШ 20, 22, 24, 69 (Запоріжжя), Запорізького навчально-виховного комплексу 67, Запорізької початкової школи Прогрес, ЗАЛ «Перспектива», Колегіуму «Елінт» (Запоріжжя), Дніпропетровського ліцею 81, КЗО «СЗШ №81» (Дніпро), Бождерівський ліцей (Бождерівка).

Під час пілотного експерименту було проведено діагностування 423 здобувачів освіти трьох рівнів (фахового молодшого бакалавра, бакалавра, магістра) восьми закладів освіти: Запорізький національний університет (Запоріжжя), Криворізький державний педагогічний університет (Кривий Ріг), Львівський національний університет імені Івана Франка, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ), Педагогічний фаховий коледж «Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії» (Запоріжжя), Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету (Запоріжжя), Фаховий коледж «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ), Одеський національний морський університет (Одеса), Київського університету

інтелектуальної власності та права національного університету «Одеська юридична академія».

Загалом на цих етапах в педагогічному експерименті брали участь 8 груп 3 контрольні та 5 експериментальних.

На констатувальному етапі було виявлено недостатній рівень сформованості готовності вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності. Більшість респондентів продемонстрували переважно репродуктивний рівень сформованості готовності. На контрольному етапі експерименту всі показники експериментальних груп були значно краще ніж контрольних. Зокрема середні значення сформованості готовності в контрольних групах відповідали продуктивному рівню КГ1 – 70,1; КГ2 – 71,3; КГ3 – 67,5; в експериментальних групах цей показник був значно вище і відповідав професійному рівню: ЕГ1 – 81, ЕГ2 – 83, ЕГ3 – 83,4, ЕГ4 – 83,1, ЕГ5 – 79,8.

Перевірені за допомогою критеріїв Манна-Вітні, Крускала-Волліса та Вілкоксона статистичні гіпотези підтвердили наступне: між експериментальними і контрольними групами існують не випадкові розбіжності; між результатами експериментальних груп, отриманими на етапах експерименту також існують не випадкові розбіжності; між експериментальними групами немає розбіжностей. Отже, розроблені методика є результативною для формування готовності вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності і може бути впроваджена в освітній процес закладів вищої освіти.

Таким чином, розв'язання завдань дослідження зумовило досягнення його мети – наукового обґрунтування комплексу організаційно-педагогічних засад, що забезпечують успішну підготовку вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Доповідь закінчено. Дякую за увагу!

Докторантці були поставлені такі запитання:

1. Д.пед.н., професор Андрєєв А.М.: Шановна Ольга Анатоліївна. У Вашому дослідженні у 4 розділі вами розглядаються технології підготовки вчителя іноземної мови, як ви бачите це поняття «технологія»? І друге питання: Яким чином має реалізовуватись міжкультурний аспект підготовки вчителя іноземної мови, як конкретно це реалізується на практиці?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую за запитання. В рамках нашого дослідження поняття «технологія» розглядається, як сукупність знань і прийомів, які впорядковано застосовуються для досягнення певної мети або вирішення проблеми. В змісті роботи подано низку технологій, які спрямовані на професійну підготовку вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Щодо другого питання про міжкультурний аспект підготовки вчителя іноземної мови, спілкування з людьми інших культур здатне збагатити,

модифікувати, або ж модернізувати норми, ідеали, почуття, настрої, поведінкові паттерни людини, спонукає замислитися над питаннями, які в рамках рідної культури можливо ніколи б не постали. Однак усе це стає можливим лише тоді, коли людина добре володіє автентичною тій чи тій культурі мовою, що дає їй змогу глибоко осягати культурні коди, зіставляти, порівнювати їх із рідною культурою. В ідеалі йдеться про опанування іноземної мови, іншомовної комунікації на такому рівні, який дає змогу максимально наблизитися до відповідної цій мові культурної ідентичності. З огляду на таку перспективу, іншомовна освіта вимагає досить широкого спектра знань і компетентностей як суто лінгвістичних, так і соціолінгвістичних, культурологічних, опанування мовного контенту, теоретичних основ, діяльнісних репертуарів вивчення іноземної мови (мов), що засвідчує європейський і світовий досвід.

Саме така практика реалізується для підготовки вчителя іноземної мови через проведення розмовних клубів з носіями мови, через освітні компоненти соціокультурного наповнення (Лінгвокраїнознавство, Історія мови та інші), через виконання наукових проєктів та підготовки публікацій. Тому теорію й практику підготовки майбутнього вчителя іноземної мови визначають зараз два основні параметри: мовна політика і характерне для неї «міжкультурне вимірювання».

2. Д.пед.н., професор Локарьова Г.В.: Ольга Анатоліївна, будь ласка, скажіть, чому було обрано лише 2 контрольні групи і 6 експериментальних?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую за запитання. Так дійсно, загалом на всіх етапах в педагогічному експерименті брали участь 8 груп 2 контрольні та 6 експериментальних. З метою отримання об'єктивної інформації щодо експериментальної перевірки ефективності запроваджених заходів та підтвердження висунутої наукової гіпотези в ході констатувального, формувального, контрольного етапів експерименту було сформовано контрольні й експериментальні групи. Контрольні групи: КГ1 – 15 здобувачів освіти, які навчалися на спеціальності філологія бакалаврського рівня, КГ2 – 20 осіб, які здобували освіти магістерського рівня спеціальності філологія. Зважаючи на маленькі набори спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності у нас не було можливості залучити до контрольної групи майбутніх вчителів іноземної мови.

Експериментальних груп було більше: дві групи студентів коледжу спеціальності 013 Початкова освіта ЕГ1 – 11 респондентів і ЕГ2 – 8 респондентів; дві групи здобувачів рівня бакалавра зі спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (мова і література (англійська) ЕГ3 – 9 респондентів і ЕГ4 – 13 респондентів; здобувачі освіти бакалаврського рівня спеціальності 035 Філологія ОПП «Мова і література (англійська)» ЕГ5 – 31 респондент; здобувачі освіти магістерського рівня спеціальності 035 Філологія ОПП «Мова і література (іспанська)», ОПП «Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії (німецька мова, англійська мова)», «Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії (французька мова,

англійська мова)» ЕГ6 – 13 респондентів. Отже, загальна кількість здобувачів освіти, залучених до констатувального експерименту: контрольні групи – 35 здобувачів освіти; експериментальні – 85.

3. Д.пед.н., професор Іваницький О.І.: Шановна Ольга Анатоліївна, я є рецензентом, але також хочу поставити питання. Моє питання стосується післядипломної освіти, адже є суттєва різниця між підготовкою майбутнього вчителя іноземної мови і вже досвідчених вчителів. Як саме в вашій роботі розкривається питання післядипломної освіти?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую за запитання, Олександр Іванович. Номінація післядипломна освіта розглядається в роботі через вчителів іноземної мови, які працюють за фахом в різних навчальних закладах. В рамках нашого дослідження для вчителів іноземних мов зроблено акцент на їх самоосвіті та саморозвитку після закінчення навчального закладу і здобуття кваліфікації вчителя іноземної мови. В рамках нашої моделі для вчителів іноземної мови забезпечено взаємодія з викладачами університету (проведення щорічних семінарів-практикумів), з здобувачами (проведення круглих столів на базі практик, майстер-класів), підвищення кваліфікації (курси підвищення кваліфікації на базі факультету іноземної мови, проходження курсу «Методологія CLIL», робота за Регіональним освітньо-науковим інноваційним комплексом (РОНІК) ЗНУ) та інші.

4. К.пед.н., доцент Голованова Т.П.: В мене до Вас практичне питання, які перешкоди виникли під час підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності і як Ви подолали ці перешкоди?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую за запитання. Виникають певні стереотипи, що опанувавши класичний перелік філологічних дисциплін, оволодівши іноземною мовою та пройшовши курс методики, випускник буде повністю підготований до виконання своїх професійних обов'язків. Проте, на нашу думку одного лише курсу методики (значною мірою теоретичного) та проведення кількох уроків у рамках практики у школі недостатньо для того, щоб вважати випускника вищу достатньо підготованим до професійної іншомовної діяльності. Для вирішення даної проблеми ми звернули увагу на співвідношення теоретичної та практичної підготовки, а також співвідношення загальної та професійної підготовки. Разом з тим необхідно враховувати те, що потребою сьогодення є висока професійна мобільність і тому професійно направлені завдання повинні відігравати провідну роль у розмовній практиці в цілому і ні в якому разі не обмежуватися тільки темами вузького тематики.

Також, виникає питання щодо недостатнього рівня комунікативної компетентності (відсутність спілкування з носіями мови, що вивчається), недостатньо якісного методичного рівня вітчизняних підручників для вивчення іноземних мов, недостатньо розвинене вміння методично правильно добирати засоби навчання серед великої кількості, відсутність доступної можливості

обмінюватися досвідом з іноземними колегами, і також мотивація до професійної діяльності. Всі складові структурно-компонентної моделі професійної іншомовної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти спрямовані на подолання зазначених труднощів.

5. К.пед.н., доцент Зубцова Ю.Є.: Ольга Анатоліївна, яким чином саме Вами реалізовано діяльнісний підхід до підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую за запитання. Діяльнісний підхід в освіті – це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти і командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і професійну самореалізацію. В рамках підготовки майбутнього вчителя іноземної мови особливого значення набуває формування мовленнєвої компетентності. Таким чином, відбувається організація та інтенсифікація процесу формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови, а також використання іноземної мови на вивчення професійних освітніх компонентів в межах освітньо-професійних програм.

6. Д.пед.н., професор Гура О.І.: Шановна Ольга Анатоліївна. В мене до Вас є два запитання. По-перше, прошу вас намалювати картину, завершити картину. Коли ви говорили про неперервне навчання, то намалюйте будь ласка картину освітньої траєкторії, з яких освітніх рівнів Ви починаєте і якими вчителями ви завершуєте, тобто хто входить до цієї неперервної освіти? І друге питання: якщо можливо, будь ласка, відповідно до кожного рівня скажіть, що Ви нового вносите, те що дає підстави Вам присвоїти науковий ступень доктора педагогічних наук?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую за запитання. Щодо першого питання, учасниками професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервності стали: молодший фаховий бакалавр (коледж), бакалавр (університет), магістр (університет), вчитель іноземної мови.

Щодо другого питання, для кожного учасника системи професійної неперервної підготовки вчителя іноземної мови було розроблено:

- молодший фаховий бакалавр (коледж): розроблено освітні компоненти: Методичний практикум з іноземної мови; Практичний курс іноземної мови з методикою викладання; Професійний та особистісний розвиток вчителя іноземної мови; наповнення Системи електронного забезпечення навчання Moodle для освітніх компонентів; навчальний посібник: Практичний курс іноземної мови з методикою викладання : навчальний посібник з актуальних питань методики навчання іноземної мови для здобувачів ступеня фахового молодшого бакалавра спеціальності «Початкова освіта» освітньо-професійної програми «Початкова освіта».

- бакалавр (університет): розроблено наскрізні програма практик: поєднання компонентів навчальної (2 курс) та виробничої практик (3 курс) з англійської мови; авторське наповнення моделі організації навчальної практики з англійської мови, яка складається з 1 тиждень активної практики (майстер-класи, екскурсія до школи, знайомство з класами) та 14 тижнів пасивної практики (майстер-класи, спостереження за навчальним процесом в школі, круглі столи на базі практик); підготовка робочих програм освітніх компонентів: Методика викладання англійської мови, Навчальна практика (педагогічна), Виробнича практика (педагогічна); розробка та впровадження навчальних та навчально-методичних посібників: Методика викладання іноземної мови : методичні рекомендації до виконання курсової роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Середня освіта» освітньо-професійних програм «Середня освіта (Мова і література (англійська))»; Методика викладання англійської мови : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Середня освіта» освітньо-професійних програм «Середня освіта (Мова і література (англійська))», «Середня освіта (Інформатика)», «Середня освіта (Математика)», «Середня освіта (Історія)», «Середня освіта (Українська мова і література)»; Педагогічна практика: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Середня освіта» освітньо-професійних програм «Середня освіта (Мова і література (англійська))», «Середня освіта (Інформатика)», «Середня освіта (Математика)», «Середня освіта (Історія)», «Середня освіта (Мова і література (українська))»; організація студентської наукової роботи (на прикладі міжнародної конференції «Різдвяні читання»); проведення проєктної роботи: Erasmus+ KA2 – «Розвиток потенціалу підготовки учителів іноземної мови як шлях до впровадження багатомовної освіти та європейської інтеграції України» (учасник проєктної групи, співавтор курсу «Методологія CLIL», оновлення робочих програм та силабусів).

- магістр (університет): розроблено і впроваджено робочі програми; оновлення змісту курсів «Друга іноземна мова», «CLIL методологія в контексті освітніх технологій»; «Виробнича педагогічна практика»; навчально-методичний посібник з виробничої практики; підготовка наукових статей зі студентами; проведення круглих столів на базі практик та з викладачами і вчителями іноземних мов;

- вчителі іноземної мови: проведено щорічно серію семінарів-практикумів для вчителів іноземних мов у закладі загальної середньої освіти, викладачі іноземних мов та здобувачі освіти (майбутні вчителі іноземних мов) мали можливість взаємодіяти (2 рази на рік, березень, жовтень; біля 150 вчителів закладів загальної середньої освіти, отримання сертифікатів); розроблено електронний курс «Методологія CLIL» (проведено 2 сесії для вчителів та викладачів іноземної мови по всій Україні); підтримка діяльності Регіонального освітньо-наукового інноваційного комплексу (РОНІК), який є добровільним об'єднанням закладів освіти всіх рівнів, органів управління освіти з метою розвитку інноваційного освітнього простору Запорізького

регіону; на базі РОНІКу створено умови для: обміну ідеями, досвідом, практиками втілення інновацій у закладах освіти, що дає можливість локалізувати в регіоні кращі українські освітні практики, створювати партнерські проєкти, спільно розвивати комплекс у контексті формування суспільства знань.

Д.пед.н., професор Гура О.І.: Я опановував досвід методики CLIL в Естонії, але він зорієнтований на мовну підготовку, а як в цьому контексті розкривається Ваш підхід до підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Здобувач Каніболоцька О.А.: Олександр Іванович, методика предметно-мовного інтегрованого навчання CLIL сприяє вдосконаленню та систематизації отриманих раніше знань, зростанню індивідуального академічного рівня, поглибленню практичних навичок, активізує професійну іншомовну підготовку студентів. Відзначено, що процес формування іншомовних професійних навичок засвоєння методично-спрямованих дисциплін англійською мовою за методикою CLIL забезпечує зв'язок та надає можливість досягнення практичних результатів впровадження принципів нових освітніх програм.

7. Д.пед.н., професор Сущенко Л.О.: Ольга Анатоліївна, у мене також два запитання до Вас. По-перше, у доповіді Ви акцентували увагу на зарубіжному досвіді підготовки вчителів іноземної мови і Ви за країнами виокремлювали деякі аспекти. Які особливості Ви можете виділити і які аспекти можуть бути використані у системі підготовки вчителів іноземної мови в Україні? І по-друге, скажіть яким чином Вами було модернізовано освітньо-професійні програми в рамках проєкту CLIL?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую за запитання. Щодо першого питання, в нашому дослідженні оглянувши інноваційні підходи та тенденції у галузі неперервної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови, можна зробити кілька важливих висновків. Сучасні моделі неперервної професійної підготовки вчителя іноземних мов в зарубіжних країнах є динамічними та адаптивними, спрямованими на підготовку вчителів до викликів сучасного світу. Вони надають учасникам можливість отримати високоякісну підготовку, яка сприяє покращенню якості навчання іноземних мов та розвитку міжкультурної співпраці. Університети в Австрії, Німеччині, Польщі, Угорщині, Швеції, Фінляндії та англomовні країни (Канада, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, США) акцентують увагу на вищій освіті в галузі лінгвістики / мовознавства та педагогіки, що сприяє підготовці вчителів на високому рівні.

Загальною тенденцією є те, що для викладання іноземних мов у більшості країн Європи потрібно мати вищу освіту і педагогічну підготовку. Також знання мови країни, де ви навчаєтеся, може бути обов'язковим, оскільки це сприяє комунікації з учнями і сприяє більш ефективному викладанню. Активна мультилінгвальна підготовка вчителів іноземної мови відкриває вчителями нові

можливості та допомагає сформувати іншомовну професійну компетентність із залученням сучасних підходів (CLIL) та міжнародних проєктів (MultiEd). Однак конкретні вимоги можуть відрізнятися від країни до країни і від школи до школи. Підготовка вчителів іноземних мов у англomовних країнах спирається на вищу освіту та професійну сертифікацію. Однак конкретні вимоги та програми підготовки майбутніх вчителів іноземної мови можуть різнитися залежно від місця і системи освіти. Також важливим фактором є високий рівень іншомовної підготовки (на матеріалі різних мов) допомагає впевнено комунікувати з учнями та ефективно викладати іноземні мови. Виконане дослідження не є вичерпним та відкриває можливості для подальшого вивчення особливостей системи неперервної професійної освіти вчителів іноземних мов як в країнах Європейського Союзу, так і в інших англomовних країнах, які залучають європейський досвід з означеного питання у національних освітніх системах. Українські університети можуть взяти на озброєння цей досвід і розвинути його в рамках своєї системи неперервної професійної підготовки вчителів іноземних мов. Важливо створити програми, які відповідають сучасним вимогам та включають в себе педагогічну підготовку, вивчення іноземної мови та практичний досвід в навчальних закладах.

І щодо другого питання, проєкт Erasmus+ KA2 «Розвиток потенціалу підготовки учителів іноземної мови як шлях до впровадження багатомовної освіти та європейської інтеграції України» тривав з 2019 – 2023 рр. Основною метою та завданнями проєкту було: оновлення освітніх програм за спеціальностями «учитель / викладач іноземної мови»; підвищення кваліфікації вчителів загальноосвітніх шкіл і науково-педагогічних працівників ЗВО; інтернаціоналізація освіти через запровадження курсів з методикою викладання CLIL і розробку стратегії багатомовної освіти для українських ЗВО і національних рекомендацій із багатомовної вищої освіти. За результатами проєкту було запровадження:

- оновлених навчальних планів (бакалавр – Language and Literature (English); магістр - Language and Literature (English);
- запуск нових навчальних курсів (бакалавр - Academic Writing Essentials (AWE); Media Literacy; Introduction to CLIL; Language, Culture, and Society; магістр - CLIL Methodology in the Context of Educational Technologies; ESL Academic Writing);
- розробка стратегій багатомовної освіти в ЗВО (розроблено стратегію багатомовної освіти Запорізького національного університету у 2023 – 2027 рр);
- розробка Національних рекомендацій з багатомовної вищої освіти;
- підвищення кваліфікації вчителів загальноосвітніх шкіл і викладачів ЗВО (підготовлено програму підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов в межах проходження курсу «Методологія CLIL», програму розміщено на платформі Moodle ЗНУ; понад 280 вчителів іноземних мов вже пройшли підготовку).

8. Д.пед.н., професор Безкоровайна Л.В.: Шановна Ольга Анатоліївна, Ваші відповіді є виваженими та дотичними, скажіть, будь ласка, Ви опрацювали багато робіт, щодо Вашої теми, які також розкривають тему підготовки майбутніх фахівців до роботи в іноземному просторі, завдяки можливостям уніфікувати та спілкуватися іноземною мовою. Скажіть, будь ласка, в чому саме полягає новизна Вашої роботи і в чому наукова новизна Вашої роботи?

Здобувач Каніболоцька О.А.: Дякую, Лариса Вікторівна за запитання. В нашому дослідженні наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше*: розроблено концепцію та структурно-компонентну модель професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності; визначено структуру готовності вчителя іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності; розроблено критерії ефективності професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти; визначено організаційно-методичні засади підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності; а також, удосконалено: зміст, форми, методи професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності; уточнено: понятійно-категоріальний апарат професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти, що становлять такі поняття, як: «неперервна освіта», «вчитель іноземної мови», «професійна компетентність вчителя іноземної мови», «готовність вчителя іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності»; набули подальшого розвитку принципи професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти; положення щодо проектування змісту навчання з урахуванням вимог освіти, ринку праці, сталого розвитку педагогічної іншомовної освіти.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь:

1. Д.пед.н., професор Клопов Р.В. (науковий консультант): Каніболоцька Ольга Анатоліївна народилася 13 жовтня 1981 року у м. Запоріжжі. Закінчила Запорізький національний університет за спеціальністю «Мова та література (англійська)» отримала кваліфікацію – магістра філології, викладача англійської мови та літератури у вищих навчальних закладах (2005р.). З 2005 по 2008 рр. – навчалась в аспірантурі Запорізького національного університету (м. Запоріжжя) за спеціальністю 13.00.02. – теорія і методика навчання (зарубіжна література). Кандидат педагогічних наук з 2008 року. Дисертацію за темою «Комплексний підхід до аналізу художніх творів у процесі вивчення зарубіжної літератури в старшій школі» захистила у спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки АПН України. Отримала вчене звання доцента кафедри викладання другої іноземної мови (2011 р.). Працювала викладачем кафедри методики викладання філологічних дисциплін і міжкультурної комунікації Запорізького національного університету (за сумісництвом 2005 - 2008). Працювала на посаді доцента кафедри викладання

другої іноземної мови (2011 - 2021 рр.). З 2020 р. і дотепер виконує обов'язки Голови науково-методичної ради Факультету іноземної філології та член Науково-методичної ради ЗНУ. З 2022 і дотепер – працює завідувачем кафедри викладання другої іноземної мови Запорізького національного університету.

За час проведення дослідної роботи, Ольга Анатоліївна опанувала сучасні інформативні методи дослідження та вичерпно інтерпретувала отримані результати педагогічного експерименту із застосуванням адекватних методів математичної статистики. У процесі підготовки дисертації, проявляла ініціативу, самостійність, працездатність та творчий підхід та пошукову поведінку. Ольга Анатоліївна зарекомендувала себе як зрілий фахівець-науковець. Має 19 роки педагогічного стажу.

За матеріалами дисертації опубліковано 88 праці, зокрема: 1 монографія, 6 навчальних посібників, 14 навчально-методичних посібників, 2 практикуми, 1 методичні рекомендації, 1 словник методичних термінів, 1 методичні рекомендації, 40 статей у наукових виданнях (із них 27 – у фахових виданнях України, 6 – у виданнях, що реферуються наукометричними базами Scopus та WoS, 7 – у інших виданнях), 22 тези доповідей у збірниках наукових конференцій. Із них 42 роботи написані автором одноосібно.

Дисертація Каніболоцької Ольга Анаоліївни відповідає вимогам п. п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, вимогам паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, і може бути рекомендована до офіційного захисту у спеціалізованій вченій раді Д 17.051.09 Запорізького національного університету.

2. Д.пед.н., професор Іваницький О.І. (рецензент):

Розробка і реалізація загальнодержавної стратегії розвитку в сфері освіти викликала до життя процес зміни педагогічної парадигми, обумовили необхідність осмисленого реформування, проектування й упровадження нової моделі навчання, розробки і введення у практику роботи вищих навчальних закладів нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців. Дисертаційне дослідження О. А. Каніболоцької було зосереджено на розробці та обґрунтуванні теоретико-методичних засад підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності, що є актуальною проблемою теорії і методики професійної освіти.

У дисертації чітко і з достатньою повнотою обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, визначено його об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, висвітлено наукову новизну і практичне значення.

Поставлені в дослідженні завдання виконані. Здобувачкою здійснена успішна спроба розв'язання комплексу проблем професійної підготовки вчителя іноземної мови у вітчизняній системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності, пов'язаних з визначенням змісту підготовки, форм організації, засобів навчання, навчальних й інформаційних ресурсів. Не

викликає сумнів наукова новизна дисертаційного дослідження, виконаного О. А. Каніболоцькою. Вперше в теорії і методиці професійної освіти розроблено концепцію та структурно-компонентну модель професійної підготовки вчителів іноземних мов у системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності в закладах вищої освіти; визначено структуру готовності вчителів іноземних мов до інноваційно-педагогічної діяльності в режимі неперервної освіти (мотиваційно-ціннісний компонент; когнітивно-комунікативний компонент; діяльнісно-практичний компонент; професійно-особистісний компонент; інформаційно-технологічний компонент); критерії ефективності професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності; розроблено організаційно-методичні засади підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Загалом елементи наукової новизни подано коректно, відповідно до нормативних вимог.

Виваженим і обґрунтованим є категоріальний апарат дослідження.

Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел з теми дисертації та додатків.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи професійної підготовки вчителя іноземної мови у вітчизняній системі неперервної освіти» здійснено теоретичне обґрунтування теоретико-методологічних основ професійної підготовки вчителя іноземних мов у вітчизняній системі неперервної освіти; визначено особливості професійної педагогічної діяльності вчителя іноземної мови в сучасному закладі загальної середньої освіти та основні вимоги до нього як її суб'єкта; проведено науковий аналіз проблеми неперервної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в університеті; розкрито сучасний стан та актуальність підготовки вчителя іноземної мови в Україні.

У другому розділі «Зарубіжний досвід неперервної професійної підготовки вчителів іноземних мов» наведено особливості системи неперервної професійної підготовки вчителів іноземної мови в зарубіжних країнах, проаналізовано сучасні моделі їх підготовки; схарактеризовано властивості та структуру іншомовної підготовки вчителів іноземної мови у європейських країнах (Австрія, Німеччина, Польща, Угорщина, Швеція, Фінляндія, Балтійські країни); розглянуто організаційно-змістові підходи до іншомовної педагогічної освіти, відзнаки практичної підготовки й організації післядипломної освіти вчителів іноземної мови в англійських країнах (Велика Британія, Канада, США).

У третьому розділі «Концептуальні засади неперервної професійної підготовки вчителів іноземних мов до інноваційно-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти» науково обґрунтовано та визначено концепцію професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти; обґрунтовано та з'ясовано принципи та складові моделі професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-

педагогічної діяльності; обґрунтовано та розроблено модель професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти; визначено критерії ефективності формування готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

У четвертому розділі «Науково-методична система неперервної професійної підготовки вчителів іноземних мов до інноваційно-педагогічної діяльності на базі закладу вищої освіти» показано, що професійна підготовка вчителів іноземної мови в українських закладах вищої освіти перебуває у постійному розвитку та оновлення. Роль учителів у життєдіяльності суспільства була значно переглянута під час карантинних обмежень, пов'язаних з пандемією та воєнним станом країни. У зв'язку з цим дещо змінились і підходи до їхньої підготовки загалом та до підготовки майбутніх учителів іноземних мов зокрема. Застосування сучасних підходів у вищій іншомовній освіті, інтеграція у європейський освітній простір, розробка та впровадження низки концепцій дали можливість авторці дисертації констатувати, що Україна готова до змін і прагне підняття рівня якості підготовки фахівців з іноземної мови для роботи у закладах освіти різних рівнів. Варто зазначити, що поряд з неперервним підходом до підготовки майбутніх вчителів іноземної мови, у розділі широко застосовується акмеологічний підходу у підготовці майбутніх учителів іноземних мов у вищій педагогічній освіті.

У п'ятому розділі «Організація та результати педагогічного експерименту» описані етапи організації та методика проведення педагогічного експерименту з перевірки ефективності запропонованих підходів до професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності. Тривалість і масовість педагогічного експерименту, його цілеспрямованість і ретельність обробки результатів дали можливість авторці дисертаційного дослідження обрати оптимальний, як на наш погляд, шлях реалізації методичної концепції і раціонального вирішення завдань дослідження.

Висновки дослідження чіткі, завершені, вагомі.

Змістовним і значним за обсягом є матеріал додатків.

Дисертація написана на достатньому стилістичному і граматичному рівні. Весь поданий матеріал логічно структурований.

Оцінюючи загалом позитивно дисертацію О. А. Каніболоцької, вважаємо за необхідне зазначити наступні положення як дискусійні та висловити деякі зауваження до цієї дисертаційної роботи:

1. На с. 24 до переліку нормативних документів необхідно додати «Концепцію розвитку педагогічної освіти». URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5b7/bb2/dcc/5b7bb2dcc424a809787929.pdf>:

2. Необхідно перевірити, чи можна вважати наступну публікацію:

Olga M. Trubitsyna, Olha Kanibolotska, Iryna Y. Zozulia, Alla S. Stadnii, Maryna Y. Martynenko Professional Foreign-Language Training as a Component of Higher Vocational Education. International Journal of Higher Education Vol 9, No 7

(2020) Р. 187-195, у виданні, яке відноситься до наукометричної бази Scopus. Припинена реєстрація якраз у 2020 р.

3. Формулювання провідної ідеї дослідження стосовно розробки моделі професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності не враховує особливостей післядипломної освіти вчителів іноземної мови.

4. Формулювання першої часткової гіпотези необхідно доповнити виразом «та Концепції розвитку педагогічної освіти». Друга часткова гіпотеза містить недоречний вираз «на всіх рівнях спеціально-технічної освіти», незрозуміло, яке відношення має спеціально-технічна освіта до підготовки вчителя іноземної мови. Стосовно четвертої часткової гіпотези виникає питання, чи здійснюється підготовка майбутнього вчителя іноземної мови «на всіх рівнях професійно-технічної освіти»?

5. Ні в завданнях дослідження, ні в науковій новизні не згадуються організаційно-педагогічні умови впровадження теоретико-методичних засад професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності в закладах вищої освіти, хоча їхнє визначення анонсується у меті дослідження.

6. У списку літератури наявні публікації російських авторів, зокрема позиція 36 у списку літератури (2018 р.) або переклад українською мовою російськомовної статті, зокрема позиція 31. Наявні відступи в бібліографічних описах від ДСТУ 15, наприклад, позиції 65, 67, 68, 69 у списку літератури.

7. У розробленій моделі результатом запропонованих заходів з формування готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності є належний рівень цієї готовності. На мою думку, необхідно конкретизувати, яким є цей належний рівень готовності.

8. Належним чином не охоплена післядипломна освіта, зокрема, незрозуміло, яким чином у післядипломній освіті працює модель формування готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Перелічені недоліки не є принциповими, в основному стосуються оформлення роботи і не впливають на загальну високу позитивну оцінку докторської дисертації загалом.

Поданий в дисертації список наукових праць авторки з теми дисертації з достатньою повнотою відбиває основні положення результатів дослідження, які викладено у 82 друкованих працях, серед яких: 1 – одноосібна монографія; 39 – статті у наукових фахових виданнях (серед них 6 у виданнях, зареєстрованих у базах Scopus та WoS) та 7 – у інших наукових виданнях; 22 – матеріали конференцій, 28 – навчальні та навчально-методичні видання.

Висновки і рекомендації дисертації сформульовані відповідно до результатів проведених досліджень, викладені згідно завдань дослідження і відбивають їх виконання.

Загалом можна зробити загальний висновок, що дисертаційне дослідження Каніболоцької Ольги Анатоліївни «Теоретико-методичні засади

професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти» – це завершена наукова праця, що має безсумнівне теоретичне та практичне значення для теорії і методики професійної освіти, відповідає нормативним вимогам, тому її можна рекомендувати до розгляду у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

3. Д.пед.н., професор Локарева Г.В. (рецензент):

Актуальність дисертаційної роботи Каніболоцької Ольги Анатоліївни відображає важливість переосмислення освітніх методів у контексті стрімких євроінтеграційних процесів, наукового прогресу та розвитку освітніх технологій. Особливо це стосується підготовки вчителів іноземної мови, які відіграють ключову роль у відображенні сучасних суспільних викликів та виступають посередниками між культурою та громадкістю, як каталізatori позитивних змін.

Актуальність досліджуваної проблеми, стан її дослідження, теоретичні і методичні засади одержали в дисертації достатнє обґрунтування, аргументацію і конкретизацію.

До обґрунтування актуальності теми дисертантка підійшла комплексно розглядаючи соціально-інтеграційні процеси, правову базу зародження наукового феномену, що вивчається, ретельно вивчено вітчизняний та зарубіжний досвід розробленості проблеми.

У дослідженні проведено компаративний аналіз освітньо-професійних програм 6-ти закладів вищої освіти як зарубіжних, так і вітчизняних, який засвідчив суттєві різниці у підготовці майбутніх учителів іноземної мови. Такий аналіз дає можливість для знаходження шляхів удосконалення своїх технологій навчання та використання європейських.

Обрані автором методичні ресурси експериментального дослідження є цікавими і відповідними до поставлених завдань. Застосовані автором математико-статистичні методи підтверджують ефективність запропонованої організаційно-методичної системи.

Вагомість наукових і методичних доробок підтверджується обсягом додатків (16), які ілюструють теоретичне й експериментально-практичне дослідження, та складають 130 сторінок. Основні наукові результати добре проілюстровані в таблицях і рисунках (14 таблиць і 13 рисунків). Результати проведеної роботи, які представлені в розділі 5, підтвердили ефективність моделі та технології формування готовності вчителів іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності про що свідчить позитивна динаміка підвищення рівнів сформованості усіх її компонентів.

Результати дослідження достатньо апробовані, впроваджені в практику вищих навчальних закладів (6 довідок); висвітлені в матеріалах науково-практичних конференцій, викладені у 16 наукових і науково-методичних працях. Основні положення та результати дисертації Каніболоцької Ольги Анатоліївни ґрунтовно висвітлено в 17 наукових публікаціях, із них: 1 – у

науковому виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі даних Web of Science (у співавторстві), 4 – у вітчизняних фахових виданнях, 9 – у матеріалах конференцій і в 1 науково-методичне видання.

Висновки узагальнюють отримані теоретичні та експериментальні положення, відповідають поставленим завданням, підтверджують наукову новизну дослідження та в сукупності є значущими для подальшого розвитку теорії та практики професійної педагогіки.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

- На наш погляд, анотація до дисертації «скромна», дуже стисло представлено увесь масив наукового дослідження, треба внести інформацію, яка посилить змістовність роботи.

- Мета дослідження не містить експериментальної перевірки предмету дослідження та вимагає уточнення.

- У формулюванні завдання 5 експериментально перевіряється ефективність моделі, а предметом дослідження є готовність вчителів іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності, необхідно узгодити.

- Провідна ідея концепції розкриває основне її положення, сутність, автором ідея концепції представлена у формі завдань. Концепція вимагає доопрацювання.

- Поверхово представлено сутність, зміст функції феномену інноваційно-педагогічна діяльність, до якої готується майбутній фахівець. На нашу думку, доречно було б присвятити підрозділ з розкриття цієї проблеми.

- У роботі зустрічаються повтори матеріалу. Так представленні у вступі протиріччя з'являються у підрозділі 1.2, але відсутній будь-який коментар або аналіз.

- Дисертація містить об'ємний цікавий матеріал щодо зарубіжного досвіду неперервної професійної підготовки вчителя іноземної мови, водночас, не представлено, що саме цікавого можна імплементувати в українську практику підготовки фахівців даної спеціальності.

- Таблиця 3.3 розміщена на 4 сторінках, варто її перенести у додатки.

- Назва одного з компонентів готовності вчителів іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності не співпадає на с.314 та табл. 3.6 (оцінно-рефлексивний – інформаційно-технологічний).

- Невідповідно за розміром представлено зміст певних підрозділів – 4.1. – 7 сторінок, 4.2 – 39 сторінок.

Водночас, перелічені побажання не є принциповими, підтверджують перспективність досліджуваної проблематики і не впливають на загальну схвальну оцінку рецензованого рукопису.

Загалом можна зробити загальний висновок, що дисертаційне дослідження Каніболоцької Ольги Анатоліївни «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

- це завершена наукова праця, що має безсумнівне

теоретичне й практичне значення для теорії і методики професійної освіти, відповідає нормативним вимогам до дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Після доопрацювання дисертація може бути подана до спеціалізованої вченої ради на предмет її попереднього розгляду та захисту.

4. Д.пед.н., професор Андрєєв А.М. (рецензент):

У наш час першочерговим завданням системи освіти є модернізація професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов, орієнтованої на досягнення його професійної компетентності відповідно до сучасних умов суспільства, потреб ринку та економіки, процесів інтеграції та глобалізації. Це завдання набуває ще більшої значущості в умовах підвищення мобільності освітян та здобувачів, міграції українських громадян, інтеграційних процесів, відкритості кордонів. Отже, актуальність теми дослідження не викликає сумніву.

Зміст дисертаційної роботи О. А. Каніболоцької не викликає заперечень. Відображаючи логічну структуру педагогічного пошуку, робота представлена на 716 сторінках (основний зміст викладено на 480 сторінках) та містить усі необхідні структурні компоненти: вступ, п'ять розділів, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел (909 найменувань, з них 183 – іноземною мовою) та 16 додатків.

У *вступі* авторкою обґрунтовано актуальність теми, чітко й лаконічно визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету, основні завдання та гіпотезу, наведено комплекс методів дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; подано інформацію про особистий внесок здобувача, апробацію отриманих результатів, зміст і структуру дисертації.

У *першому* розділі дисертації здійснено теоретичне обґрунтування теоретико-методологічних основ професійної підготовки вчителя іноземних мов у вітчизняній системі неперервної освіти; визначено особливості професійної педагогічної діяльності вчителя іноземної мови в сучасному закладі загальної середньої освіти та основні вимоги до нього; проведено науковий аналіз проблеми неперервної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в університеті; розкрито сучасний стан та актуальність підготовки вчителя іноземної мови в Україні. Зроблено висновок про те, що сучасний учитель іноземної мови має бути багатопрофільним і здійснювати різноманітні ролі, а саме: тьютора, комунікатора, модератора (узагальнення особистого педагогічного досвіду та його презентація), ініціатора (планування, здійснення та створення освітнього процесу), мотиватора (рефлексія та професійний саморозвиток), консультанта (надання методичної підтримки колегам із питань навчання, розвитку виховання й соціалізації), новатора (проведення педагогічних розроблень) та лідера.

Другий розділ присвячений аналізу зарубіжного досвіду неперервної професійної підготовки вчителів іноземних мов. Зокрема, розглянуто сучасні моделі неперервної професійної підготовки учителів іноземних мов у зарубіжних країнах; теоретичні аспекти професійної підготовки учителя іноземних мов в європейських країнах, а також особливості цієї підготовки в освітньому просторі англomовних країн. Дисертанткою показано, що сучасні моделі неперервної професійної підготовки вчителя іноземних мов у зарубіжних країнах є динамічними та адаптивними, спрямованими на формування готовності викладачів до викликів сучасного світу, можливість отримати високоякісну підготовку, що сприяє покращенню якості навчання іноземних мов та розвитку міжкультурної співпраці.

У *третьому* розділі обґрунтовано та визначено концепцію професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти; обґрунтовано та з'ясовано принципи та складові моделі професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності; обґрунтовано та розроблено модель професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти; визначено критерії ефективності формування готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

У *четвертому* розділі обґрунтовано організаційно-методичні засади неперервної професійної підготовки вчителів іноземних мов до інноваційно-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти, представлено авторську технологію формування готовності вчителів іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності, а також приділено увагу організації моніторингу якості здійснення цієї підготовки в університеті.

П'ятий розділ присвячений особливостям організації та аналізу результатів педагогічного експерименту. Визначено мету, завдання, схарактеризовано етапи експериментальної роботи, викладено методiku організації експериментального дослідження, проаналізовано й узагальнено його результати, зокрема, доведено ефективність запропонованої дисертанткою методичної системи, а також розкрито перспективні шляхи розвитку неперервної професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в університеті.

Загальні висновки дисертації в цілому базуються на результатах дослідження і відображають його сутність. Окремо варто підкреслити зміст *додатків*, які органічно пов'язані з роботою, доповнюють і розширюють її зміст. Свідченням не лише теоретичного, а й, насамперед, практичного значення результатів дослідження є те, що її основні теоретичні положення доведено до практичної реалізації під час проведення майстер-класів для викладачів факультету іноземної філології, систематичних семінарів-практикумів для вчителів іноземних мов м. Запоріжжя та Запорізької області, курсів підвищення кваліфікації вчителів іноземної мови на базі Запорізького національного університету.

Основні наукові положення й результати дослідження опубліковано в 74 наукових і науково-методичних працях: 1 одноосібної монографії; 24 статтях у провідних фахових наукових виданнях (18 із них одноосібні; 6 статей у виданнях включених до бази Scopus та WoS; 19 – статті у наукових фахових виданнях, 5 статей – у інших наукових виданнях; 19 публікаціях у збірниках матеріалів і тез конференцій, 24 навчальних та навчально-методичних виданнях. Оцінюючи дисертацію О. А. Каніболоцької в цілому, можна стверджувати, що її мета досягнута повністю, і що авторка упорався з поставленими завданнями. Особливо привертають увагу:

- послідовність та обґрунтованість викладу змісту дисертації, наявність логічних зв'язків між всіма її структурними елементами;

- вагомість і змістовність зроблених автором висновків у роботі, їх відповідність поставленим завданням дослідження та висунутій гіпотезі;

- ґрунтовність підходів (зокрема, й авторських) та методики організації й проведення педагогічного експерименту, що засвідчив ефективність запропонованих методик та підходів у процесі підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності;

- заслуговує на схвалення авторський підхід щодо ролі сучасного вчителя іноземної мови як взірця іншої культури, людини, яка доносить до дитини не тільки-но знання про незнайому мову, а й зацікавлює її культурою, історією, ключовими властивостями мови, що вивчається; відповідно до цього підходу дисертанткою розроблені концепція та модель професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов, які є достатньо обґрунтованими;

- практична значущість одержаних авторкою результатів, зокрема, розроблені робочі програми дисциплін, пов'язаних із підготовкою вчителів іноземної мови, для рівня фахового молодшого бакалавра, для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти; освітньо-професійна програма за спеціальністю 014 «Середня освіта (Мова і література (англійська))» спеціалізації 014.02 «Середня освіта (Мова і література (англійська))»; навчально-методичні посібники для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра та магістра; організаційно-методичні заходи, що забезпечили дієвий на постійній основі зв'язок «освітнє середовище ↔ студент ↔ вчитель ↔ професійне середовище ↔ сучасне суспільство». Важливим також є те, що результати наукового дослідження О. А. Каніболоцької впроваджено в навчально-виховних процес закладів освіти: Педагогічного коледжу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради; Економіко-правничого фахового коледжу Запорізького національного університету; Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка; Запорізького національного університету; Одеського національного морського університету; Львівського національного університету імені Івана Франка.

Дисертація О. А. Каніболоцької, безумовно, має теоретичну й практичну значущість, але необхідно відзначити й окремі **зауваження й побажання**:

1. Необхідність підготовки майбутніх вчителів іноземної мови саме до *інноваційно-педагогічної діяльності* (останній термін присутній навіть у темі дисертації) обґрунтовано досить поверхнево, лише у третьому розділі коротко формулюється поняття інноваційно-педагогічної діяльності. До того ж, одним із завдань дослідження було «обґрунтувати й визначити структуру готовності майбутніх вчителів іноземних мов до *інноваційно-педагогічної діяльності*», а у Висновках говориться про «готовність майбутнього вчителя іноземної мови до *професійної діяльності*» і про інноваційно-педагогічний аспект цієї діяльності взагалі не згадується. Тому у структурі готовності слід відобразити аспект готовності саме до *інноваційно-педагогічної діяльності*.

2. В організаційній моделі підвищення рівня компетентності з інформаційно-комунікаційних технологій у неперервній професійній підготовці вчителів іноземних мов (С. 294 – 296) докладно описано лише перший та другий етапи навчання, про третій лише згадується, що він є (С. 293). В самій моделі (рис. 3.13) присутній елемент «високий рівень сформованості ІКТ-компетенції», в тексті – «компетентність».

3. Рис. 4.7 «Форми і методи неперервної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови» потребує уточнення: окремі пункти («мультимедійні матеріали», «соціальні мережі», «віртуальні навчальні платформи») навряд чи можна віднести до форм або методів навчання.

4. Висновок до розділу 3 дещо переобтяжений загальною інформацією. Зокрема, обговорюється (С. 334) поняття моделі та системного підходу: «Модель є певною системою, котра розглядається як обмежена кількість *взаємодіючих часток*, що засновують структурне єднання й *новітні атрибути*, відмінні від особливостей *кожної частки*, *взятої осторонь*. Системний підхід надає можливість відзначати *безсторонній характер зв'язків між моделлю та першотвором*, виокремити визначальні види цих зв'язків та закономірності, через які *взаємовідносини між частками* утворюють єдину систему». На наш погляд, у висновках слід уникати незрозумілих тверджень, які треба додатково розшифровувати та пояснювати. Це має бути зроблено в самому розділі.

5. Підрозділ 4.1 має назву «Організаційно-методичні засади неперервної професійної підготовки вчителів іноземних мов до інноваційно-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти» та нараховує всього шість повних сторінок, самі ж засади перелічені без обґрунтування на чотирьох сторінках, тоді як одним із завдань дослідження було «розробити організаційно-методичні засади». Крім того, про розробку саме організаційно-методичних засад у Висновках нічого не сказано, зазначається лише про *освітні умови*, хоча у підрозділі 4.1 зазначено, що «у рамках наукового дослідження використовується термін «організаційно-методичні засади».

6. Підрозділ 4.2 має назву «Технологія формування готовності вчителів іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності на базі закладу вищої освіти», а у висновках до цього розділу зазначається (С. 395), що «проаналізовано технологію розробки й впровадження навчально-методичного забезпечення», що виглядає значно вужче аніж заявлено у назві підрозділу. Про

це навіть зазначає і сама дисертантка у висновках до 4-го розділу: «... технології розробки й впровадження навчально-методичного забезпечення самостійно не забезпечують успіх підготовки майбутніх учителів, оскільки мають бути доповнені якісною методичною базою, системою підтримки викладачів та постійного професійного розвитку».

7. Результати педагогічного експерименту є ґрунтовними, проте, розглядаючи методику його проведення, слід пояснити, чому були обрані саме такі критерії перевірки статистичних гіпотез (критерій Манна-Вітні, критерій Вілкоксона, критерій Крускала-Волліса). У тексті (С. 416) з цього приводу зазначається лише, що *зважаючи на обсяги груп* критеріями перевірки статистичних гіпотез було обрано зазначені непараметричні методи, але це не є достатнім аргументом щодо вибору критерію.

8. У Висновках до дисертації зазначається, що педагогічний експеримент з перевірки ефективності впровадженої методики формування готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності реалізовувалася *трьома* етапами: констатувальний, формувальний та контрольний, тоді як у підрозділі 5.1, зазначено (С. 400), що таких етапів було *шість*: пошуково-аналітичний; пілотний; констатувальний; формувальний; контрольний; результативно-узагальнюючий. У Висновках (п. 5) зазначається, що спроектовано *модель* неперервної професійної підготовки, а у завданнях до дослідження (Вступ, С. 27) йдеться про структурно-компонентну модель.

9. Сформульовані зауваження суттєво не применшують рівня теоретико-практичної значущості отриманих здобувачем результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеної наукової роботи.

Висновок. Дисертація Каніболоцької Ольги Анатоліївни «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти» є цілісним самостійним науково-методичним дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати в галузі професійної освіти, що розв'язують важливу науково-прикладну проблему неперервної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови.

Вважаю, що дисертація за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів, ступенем впровадження у практику відповідає кваліфікаційним вимогам до докторських дисертацій і тому її безсумнівно можна рекомендувати до захисту у вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

5. Д.пед.н., професор Сущенко Л.О., д.пед.н., професор Іваницький О.І., д.пед.н., професор Гура О.І., д.пед.н., професор Локарева Г.В., д.пед.н., професор Клопов Р.В., д.пед.н., професор Безкоровайна Л.В., д.пед.н., професор Андрєєв А.М., які дали позитивну оцінку дисертаційній роботі і, зазначили, що робота є актуальною, має наукову новизну, теоретичне й

практичне значення, відповідає паспорту спеціальності «Теорія і методика професійної освіти» і може бути рекомендована до попереднього розгляду у спеціалізовану вчену раду.

ПОСТАНОВИЛИ

На основі представлених рецензій і за результатами обговорення прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Каніболоцької Ольги Анатоліївни.

ВИСНОВОК

розширеного засідання кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету щодо дисертаційної роботи Ольги Анатоліївни Каніболоцької «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертація О.А. Каніболоцької є завершеним самостійним дослідженням, результати якого мають наукове значення для розвитку теорії і практики професійної освіти.

Актуальність дослідження. Сучасний стан соціально-економічного розвитку, швидкі темпи науково-технічної революції та інтенсивне зростання потоку інформації стали передумовою формування цілої низки вимог до особистості, які постійно змінюються. У ХХІ ст. освіта постала перед певними історичними викликами, зокрема перед необхідністю віднайти раціональні схеми співвідношення між лавиноподібним розвитком знань, високих технологій і здатністю людини їх творчо засвоїти. Водночас інформаційне суспільство змінює роль освіти у процесі формування та розвитку особистості. Її сучасним завданням стає забезпечення всезагального доступу до різних форм неперервної освіти з метою здобуття й оновлення ключових і професійних компетентностей особистості, перелік яких відповідає вимогам сучасності. У справі об'єднання людства на основі певних ціннісних підстав і цільових орієнтирів, безумовно, одним із пріоритетних чинників стає неперервна освіта. Неперервність виступає у сучасному культурно-освітньому контексті як ідея, принцип навчання, якість освітнього процесу, умова становлення людини.

Враховуючи міжнародні стосунки України з різними державами, зростання вимог щодо сучасного фахівця, формування всебічно розвиненого майбутнього іншомовного покоління, особливо гостро виникла проблема реорганізації підходу до професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови. Реформація системи освіти спричинила підвищення суспільних очікувань до праці вчителів: адже саме на них покладається реалізація започаткованих науковцями та політиками змін. В умовах підвищення мобільності працівників, студентів, відкритості кордонів особливої значущості набуває праця вчителів іноземних мов, а одним із першочергових завдань сьогодні є, таким чином, модернізація їхньої професійної підготовки, орієнтованої на досягнення

закладеного відповідним стандартом рівня професійної компетентності. Саме тому актуальним питанням сучасності є всебічне дослідження професійної педагогічної сфери.

Основні напрями та вимоги до професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов містяться у засадах Конституції України (1996, ред. 2016), Закон України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Законі України «Про засади державної мовної політики» (2012); положеннях щодо модернізації професійної підготовки майбутніх вчителів (Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), сучасних світових вимогах щодо глобальних 17 цілей сталого розвитку до 2030; Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, «Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 років», «Дорожня карта освітньої реформи»); неперервності освіти, міжнародної співпраці, інтеграції в галузі освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти» (2013), Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті (2002)); Рамкової програми з освіти та навчання 2021-2027 років Європейського Союзу; врахування потреб молоді та співвіднесення їх реалізації з економічними можливостями держави (Закон України «Про сприяння соціальному ставленню та розвитку молоді в Україні» (2017)); нового підходу до сучасної освіти (Концепція реалізації державної політики у сфері реформування сучасної середньої освіти «Нова українська школа» (2017)); Акту Ради Європи про освіту та навчання протягом життя (Council of Europe's Recommendation on Lifelong Learning) та інші. Саме тому перед системою сучасної професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов стоїть завдання запровадження надсучасних моделей професійної підготовки.

Питання професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти знайшла своє відображення під час вирішення широкого кола теоретичних і практичних питань. Аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури з питань стандартизації професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти показав, що ключові аспекти розглядаються у роботах значної низки науковців: питання філософії освіти (В. Андрущенко, В. Кремень, та ін.); засади неперервної професійної освіти (С. Гончаренко, С. Сисоєва, та ін.); складові неперервної освіти (Н. Бібік, А. Владіславлев, С. Гончаренко, Н. Гузій, Т. Десятов, І. Зязюн, Г. Кузнецов, М. Лапенко, Т. Маркова, О. Пошетун, О. Савченко, В. Семиченко, С. Сисоєва, М. Ситникова, Т. Сорочан, Т. Ткач, О. Тонконога, К. Чарнецькі, О. Чалий, Н. Шанідзе та ін.); поняття «стандарт освіти», «стандартизація професійної підготовки» (В. Андрущенко, В. Байденко, В. Беспалько, І. Бехом, С. Гончаренко, І. Зязюном, В. Лутай, В. Петренком, А. Тайнджманом, Н. Фоменко та ін.); питання запровадження стандартів у системі освіти України (С. Амеліної, Я. Болубаша, І. Вакарчука, О. Ельбрехт, М. Карпенка, А. Каспржака, С. Клепка, М. Костюченка, В. Кременя, М. Степка та ін.); готовність до професійної діяльності (І. Большакова, Р. Моцик, Л. Потапкіна, Л.

Прудка, О. Сакалюк, Е. Сивохоп, О. Степаненко, І. Сухіх, О. Філь, І. Чорна та ін.); основні положення компетентнісного підходу в освіті (І. Бахова, Н. Бібик, Є. Бондаревської, А. Деркача, Н. Євдокимової, М. Євтуха, І. Зимньої, Т. Ісаєвої, Н. Кузьминої, О. Локшиної, О. Овчарук, Л. Паращенко, Л. Петровської, О. Пометун, Д. Цодікової та ін.); сучасні педагогічні технології (В. Беспалько, М. Левіна, Л. Петренко, О. Пехота, Г. Селевко та ін.); педагогічні технології на основі підвищення ефективності управління та організації навчального процесу (А. Границька, І. Закатова, Дж. Дьюї, В. Дяченко, Є. Єршов, С. Лисенкові, А. Ривін, І. Унт, В. Фірсов, В. Щадриков, та ін.); інформаційне забезпечення освіти (В. Биков, В. Вінник, Р. Клопов, Т. Коваль, В. Осадчий, Т. Поясок, І. Роберт, Ю. Триус, Л. Хуторська та ін.); проблеми готовності до професійної діяльності (К. Ангеловські, Є. Васильєва, Д. Гопкінз, Л. Кандилович, М. Кларин, Н. Кузьміна, Н. Лапін, В. Лопашин, В. Мануйлов, О. Пригожин, А. Пуні, Т. Савочкіна, Б. Сазонов, В. Сластьонін, С. Смірнов, Н. Сорокіна, І. Степанов, Є. Трофимов, В. Шукшунов, П. Щедровицький, Н. Юсуфбекова та ін.).

На акцентування уваги заслуговують праці у яких намічено: шляхи підвищення якості та поліпшення умов професійної підготовки вчителів іноземних мов (В. Беспалько., Н. Бориско, О. Волченко, Т. Гуріної, В. Євдокимов., Ю. Казакова, О. Кущенко, Н. Лавриченко, С. Ніколаєвої, Н. Ничкало, І. Прокопенко, Л. Пуховської, А. Сбруєвої, О. Сухомлинської та ін.); закордонний досвід професійної підготовки вчителів (Н. Дупак, Ю. Кищенко, О. Разумової, Н. Щур та ін.).

Проблемі формування інноваційної компетентності майбутніх учителів іноземних мов присвячена досить велика кількість наукових розробок, в яких розглядаються різні аспекти: вивчення психологічної готовності педагогів до нововведень (Л. Максименко); проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до інноваційної діяльності (Н. Клокар, О. Козлова, О. Попова), створення спеціальної системи підвищення кваліфікації, що сприяє цілеспрямованому формуванню готовності керівників і педагогів до здійснення інноваційної діяльності (О. Козлова, Є. Макагон); роль неперервної та післядипломної освіти для готовності прийняття нововведень учителем, його творчого вдосконалення, підвищення фахового рівня (В. Бондар, В. Олійник).

Фундаментальний аналіз теоретичних засад окресленої проблеми професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності в умовах сучасного суспільства засвідчив, що концепція підготовки фахівців такого роду не є розробленою, не визначено сучасні стандарти та шляхи впровадження, організації та інтенсифікації підготовки вчителів іншомовної освіти в системі неперервної освіти, не окреслені організаційно-методичні засади професійної підготовки фахівців.

Необхідність дослідження й вирішення зазначеної проблеми, її актуальність і доцільність, крім того, зумовлені наявними суперечностями між:

- інтенсифікацією процесу розвитку професійної підготовки вчителів іноземних мов в системі неперервної освіти, та неузгодженістю змісту їх

підготовки на різних рівнях професійно освіти;

- основними завданнями стратегії розвитку сучасної іншомовної освіти, та відсутністю організованої постійної взаємодії у режимі «освітнє середовище ↔ студент ↔ вчитель ↔ професійне середовище ↔ сучасне суспільство»;

- сучасними вимогами суспільства до професійної діяльності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти, яке має забезпечити створення сучасного освітнього середовища, та неготовність сучасного студента та вчителя до її втілення та інтенсифікації;

- наявність значного позитивного зарубіжного досвіду підготовки вчителів іноземної мови, та недостатнім рівнем його використання в освітній практиці вітчизняних закладів професійно та вищої освіти;

- визначенням компетентнісного підходу, стандартами професійної підготовки та вимогами щодо підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов, та невизначеністю сутності й змісту підготовки майбутніх фахівців, відсутністю чіткої структурно-компонентної моделі професійної підготовки вчителів іноземних мов в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності;

- стрімким розвитком сучасних інформаційних й педагогічних технологій, та недостатністю відповідної автентичної, матеріально-технічної та методичної бази для сучасних вчителів іноземних мов.

Виявлення суперечностей дало змогу дійти висновку про доцільність дослідження питання професійної підготовки вчителів іноземних мов в умовах неперервності. Беручи до уваги практичне значення проблеми та недостатню розробленість її теоретичних аспектів, визначено тему дисертаційної роботи «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Запорізького національного університету в межах тем кафедри викладання другої іноземної мови: «Теорія і практика неперервної професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов» (державний реєстраційний № 0123U104629); дослідження було проведено в межах проекту Erasmus+ KA2 «Розвиток потенціалу підготовки учителів іноземної мови як шлях до впровадження багатомовної освіти та європейської інтеграції України» (10427-ERP-1-2019-1-EE-ERP-KA2-SBHE-JP), який упроваджено в Запорізькому національному університеті. Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 9 від 20 лютого 2020 року).

Мета і завдання дослідження Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методичних засад професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності та виявлення організаційно-методичних умов їх впровадження.

Досягнення мети потребує розв'язання таких завдань:

1. проаналізувати стан вирішення проблеми професійної підготовки

вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти в педагогічній теорії та сучасній діяльності закладів професійно та вищої освіти України;

2. вивчити зарубіжний досвід професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти в різних закладах освіти;

3. розробити концепцію професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності;

4. обґрунтувати й визначити структуру готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності у навчальних закладах різного рівня;

5. розробити модель професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності;

6. визначити критерії ефективності професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності та розробити організаційно-методичні засади професійної підготовки вчителів іноземних мов в системі неперервної освіти.

7. експериментально перевірити структурно-компонентну модель професійної підготовки вчителів іноземних мов в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка вчителя іноземної мови у системі неперервної освіти

Предмет дослідження – теоретичні та методичні засади формування готовності вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Концепція дослідження базується на розумінні професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти як цілісної, відкритої, інтегративної, багаторівневої, мобільної системи, що відповідає соціальним і освітнім вимогам, запитом ринку професійно-педагогічних послуг, умовам сертифікації сучасного вчителя іноземної мови. Концепція ґрунтується на осмисленні процесу підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти, що дозволяє сформулювати вчителя як конкурентоздатного фахівця, здатної до творчої іншомовної професійної діяльності та складається з теоретико-методологічної, структурно-змістовної, реалізаційно-технологічної, критеріально-аналітичної складових, міцний зв'язок та дієвість яких забезпечено теоретико-методологічним підґрунтям: на філософському рівні – принципи філософії щодо розвитку, самореалізації, самовдосконалення особистості; усвідомлення цінності досягнення професійних здобутків у іншомовній педагогічній діяльності; на загальнонауковому – концептуальні основи професійної неперервної підготовки вчителя іноземної мови в умовах сучасного суспільства; основні положення й поняття теорій педагогічної діяльності, педагогічної інноватики, теорії та методики навчання фахівців іншомовної освіти, положення й вимоги щодо освіти, які відображені в державних нормативно-правових документах; принципи: гуманізму, свідомості й активності, наочності, поступовості та систематичності знань, міцністю володіння знаннями, уміннями й навичками; системний підхід як головний, що

інтегрує всі інші в єдиний комплексний методологічний задум; на конкретно-науковому – сукупність положень, присвячених підготовці вчителя до інноваційної іншомовної педагогічної діяльності; принципи: неперервності, комунікативності, міждисциплінарності, багаторівневості, атрактивності, полікультурності, соціальної актуальності; особистісний, діяльнісний, компетентісний, культурологічний, інноваційний підходи; на технологічному – система методів дослідження професійної підготовки вчителів іноземної мови; технологія реалізації організаційно-методичних засад і умов формування готовності вчителів іноземної мови до професійної інноваційно-педагогічної діяльності; методи дослідження й оцінювання рівня сформованості готовності вчителів іноземних мов до професійної іншомовної діяльності; авторському задумі, конкретизованому у провідній ідеї концепції і структурно-компонентної моделі підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності.

Провідна ідея полягає в побудові структурно-компонентної моделі професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти, що відповідає соціальним й освітнім вимогам, сучасним критеріям оцінки (сертифікації) сучасного вчителя іноземної мови, індивідуальним потребам студентів, враховує неперервність і ступеневість навчання та передбачає: 1) оновлення змісту професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти шляхом розроблення освітніх програм, навчальних планів, програм дисциплін, навчально-методичних матеріалів, які мають враховувати інноваційний характер професійної діяльності вчителя іноземної мови в умовах сучасного суспільства; 2) використання трирівневої структури підготовки майбутніх учителів іноземних мов, що створює умови для: відповідної теоретичної підготовки студентів (перший рівень); набуття ними практичних умінь та досвіду здійснення професійної іншомовної діяльності у процесі навчання (другий рівень); формування у студентів особистого досвіду роботи з учнівським колективом (третій рівень); 3) організацію освітнього середовища в умовах професійної іншомовної діяльності студентів, що передбачає наближення форм організації освітньої діяльності вчителів іноземної мови до форм їх професійної діяльності з метою імітації тих елементів педагогічної діяльності, які будуть виконувати вчителі іноземної мови; 4) використання у процесі професійної підготовки методів, форм і засобів навчання, які сприяють залученню студентів до інноваційного пошуку під час аудиторної та позааудиторної форм роботи; 5) підвищення ролі самостійної роботи студентів в освітньому процесі шляхом їх залучення до науково-дослідної діяльності зі створення та впровадження інноваційних освітніх продуктів; 6) створення умов для залучення студентів до керівництва науково-дослідною роботою учнів у процесі їх підготовки до участі у всеукраїнських та міжнародних конкурсах.

Загальна гіпотеза дослідження полягає в тому, що професійна підготовка вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності у педагогічних коледжах, закладах вищої освіти в умовах сучасного суспільства набуває активності, якщо вона здійснюється

відповідно до обґрунтованих концептуальних засад, що розкривають закономірності підготовки фахівців та визначає складові моделі професійної підготовки як цілісної організаційно-педагогічної системи формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови до іншомовної професійної діяльності в умовах сучасного суспільства.

Загальна гіпотеза конкретизована у часткових гіпотезах, відповідно до яких професійна підготовка вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності є ефективною, якщо:

- вона концептуально ґрунтується на базових положеннях щодо освітніх вимог; стратегії розвитку програми «Освіта протягом життя»;

- забезпечена неперервність навчання на всіх рівнях фахової та вищої освіти;

- здійснюється інноваційно-пошуковий моніторинг вимог до сучасного вчителя іноземної мови, відповідно до освітніх реформ і напрямів держави з розвитку наукової та інноваційної діяльності в освіті;

- здійснюється систематичне оновлення змісту підготовки вчителя іноземної мови на всіх рівнях професійно-технічної та вищої освіти на основі постійного взаємозв'язку з сучасними вимогами освітнього середовища;

- організована практико-орієнтована складова підготовки шляхом «занурення» студентів у реальне професійне середовище в умовах сучасного суспільства.

Для реалізації мети, вирішення поставлених завдань і перевірки гіпотези дослідження використовувалися такі методи дослідження:

- теоретичні: аналіз, контент-аналіз, гіпотетико-дедуктивний метод, метод системного аналізу, класифікації, узагальнення, моделювання, проєктування – для з'ясування стану вивчення проблеми в науковій теорії та практиці; визначення науково-теоретичних основ професійної підготовки вчителів іноземної мови; обґрунтування концепції професійної підготовки вчителя іноземної мови, структури їх готовності до професійної діяльності; визначення критеріїв, показників та рівнів її сформованості; розробка концептуальної моделі професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти в умовах сучасного інформаційного суспільства;

- емпіричних: анкетування, тестування, експертна оцінка, рейтинг, індексування, педагогічний експеримент, реєстрації – для експериментальної перевірки ефективності концептуальної моделі професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти;

- математичної статистики: методи первинної обробки даних (розрахунок показників, графічне представлення результатів); параметричні методи перевірки гіпотез – для оцінювання значущості результатів дослідження; кореляційного аналізу – для підтвердження компонентної структури готовності та перевірки узгодженості оцінок експертів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- вперше: розроблено концепцію та структурно-компонентну модель професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до

інноваційно-педагогічної діяльності; визначено структуру готовності вчителя іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-комунікативний, діяльнісно-практичний, професійно-особистісний, інформаційно-технологічний); критерії ефективності професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти; розроблено організаційно-методичні засади підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності;

- удосконалено: зміст, форми, методи професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності;

- уточнено: понятійно-категоріальний апарат професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти, що становлять такі поняття, як: «неперервна освіта», «вчитель іноземної мови», «професійна компетентність вчителя іноземної мови», «готовність вчителя іноземної мови до інноваційно-педагогічної діяльності»;

набули подальшого розвитку принципи професійної підготовки вчителів іноземної мови в системі неперервної освіти; положення щодо проектування змісту навчання з урахуванням вимог освіти, ринку праці, сталого розвитку педагогічної іншомовної освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблено та впроваджено:

- для рівня фахового молодшого бакалавра: робоча програма з дисципліни (1): «Практичний курс іноземної мови з методикою викладання»; навчальний посібник (1): «Методика викладання іноземної мови в навчальних освітніх закладах: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти фахового молодшого бакалавра спеціальності Початкова освіта освітньо-професійної програми «Початкова освіта»; курс СЕЗН ЕПФК ЗНУ – Moodle (1): «Практичний курс іноземної мови з методикою викладання», 4 курс;

- для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: робоча програма з дисципліни (5): «Виробнича педагогічна практика з англійської мови», «Навчальна педагогічна практика», «Виробнича педагогічна практика з основної іноземної мови», «Методика викладання іноземної мови», «Практичний курс з другої іноземної мови (іспанської)»; навчальний посібник (4): «Методика викладання англійської мови : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Середня освіта» освітньо-професійних програм «Середня освіта (Мова і література (англійська)», «Середня освіта (Інформатика)», «Середня освіта (Математика)», «Середня освіта (Історія)», «Середня освіта (Українська мова і література)»; «Сучасні технології навчання іноземних мов у вищій школі»; «Практичний курс другої іноземної мови (іспанської) : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Переклад (англійський)»; навчально-методичні посібники (7): «Професія вчителя іноземної мови і твої перші кроки: Навчально-методичний посібник з

педагогічної практики для студентів факультету іноземної філології», «Це повинен знати і вміти майбутній вчитель іноземної мови: навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів факультету іноземної філології», «Іноземна мова: наскрізна програма практики та методичні рекомендації для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» факультету іноземної філології», «Педагогічна практика: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», факультету іноземної філології», «Методика викладання іноземної мови в середніх навчальних закладах: навчально-методичний посібник до самостійної роботи здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра професійного спрямування «Мова і література (німецька, французька, іспанська)», «Методика викладання іноземної мови в середніх навчальних закладах: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки філологія професійного спрямування «Мова і література (англійська, німецька, французька, іспанська)», «Методика викладання іноземної мови у середніх навчальних закладах: тлумачний словник методичних термінів для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (французька)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (іспанська)», «Мова і література (англійська)»; практикум «Методика викладання іноземних мов: практикум для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» професійних спрямувань «Мова і література (німецька, французька, іспанська, російська)»; освітньо-професійна програма (1) за спеціальністю 014 «Середня освіта (Мова і література (англійська))» спеціалізації 014.02 «Середня освіта (Мова і література (англійська))» (в складі проєктної групи, акредитація січень 2022); курс СЕЗН ЗНУ – Moodle (9 сторінок з освітніми компонентами).

- для другого (магістерського): робочу програму дисципліни (3) «Практичний курс з другої іноземної мови (англійська)», «Практика писемного мовлення з другої іноземної мови (англійська)», «Виробнича педагогічна практика з другої іноземної мови»; навчально-методичний посібник (4) «Практичний курс з другої іноземної мови (англійська): навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (французька)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (іспанська)», «Російська мова і зарубіжна література. Друга мова (англійська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)», «Практика писемного мовлення з другої іноземної мови (англійської) : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)», «Педагогічна практика: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, магістра спеціальності «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Мова і література

(німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)»; курс СЕЗН ЗНУ – Moodle (7 сторінок з освітніми компонентами).

До кожної дисципліни на основі системи навчання Moodle розроблено відповідне електронне забезпечення.

Розроблено організаційно-методичні заходи, що забезпечили дієвий на постійній основі зв'язок «освітнє середовище ↔ студент ↔ вчитель ↔ професійне середовище ↔ сучасне суспільство» (оновлено системи договорів для проведення педагогічної практики студентів 2 – 4 курсів з основної та другої іноземної мов, проведено майстер-класи для викладачів факультету іноземної філології, проведено двічі на рік (2008 – 2019 рр.) семінарів-практикумів для вчителів іноземних мов м. Запоріжжя та Запорізької області (150 учасників на кожному семінарі) (2010 – 2022рр.), курсів підвищення кваліфікації вчителів іноземної мови на базі Запорізького національного університету (вересень – грудень 2021р.), організовано співпрацю з Науково-методичним центром Департаменту освіти і науки Запорізької міської ради (2010 – 2020 рр), Комунальна установа Запорізької міської ради Центр професійного розвитку педагогічних працівників (2021 – 2023рр); створено сторінка факультету іноземної філології та кафедри викладання другої іноземної мови в соціальній мережі Facebook), що позначилось на практичній реалізації студентської професійної та профорієнтаційної діяльності.

Матеріали дослідження можуть бути використані в закладах професійної передвищої та вищої освіти, на базі яких здійснюється неперервна професійна підготовка вчителів іноземної мови з спеціальностей «Середня освіта» та «Філологія»; з метою розробки та навчальних та навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань; для наповнення курсів підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов в умовах неперервності.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в навчально-виховних процес Відокремленого структурного підрозділу «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету» (довідка № 31-28/86 від 27.12.2023р.); Педагогічного коледжу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (довідка № 40 від 20.02.2024); Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 18 від 09.11.2023); Запорізького національного університету (довідка №01/01-13/07 від 08.02.2024 р.); Одеського національного морського університету (довідка № к/0279 від 15.02.2024); Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 460-Р від 16.02.2024); Київського університету інтелектуальної власності та права національного університету «Одеська юридична академія» (довідка від 26.02.2024).

Особистий внесок здобувача. Подані в дисертації оригінальні наукові результати одержано здобувачем самотійно. У працях, опублікованих у співавторстві, особистий внесок зазначено в списку опублікованих праць.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему: «Комплексний підхід до аналізу художніх творів у процесі вивчення

зарубіжної літератури в старшій школі» зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (зарубіжна література) була захищена у 2008 р. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використані.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження представлено на наукових конференціях, круглих столах та методичних семінарах-практикумах:

- міжнародних: 2nd Workshop on Digital Transformation of Education (DigiTransfEd 2023) co-located with 18th International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications (ICTERI 2023); Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу: збірник матеріалів міжнародного форуму (Київ, 2023); The 1st International scientific and practical conference «Innovative development of science, technology and education» (Vancouver, Canada, October 19-21, 2023); The 3rd International scientific and practical conference «Current challenges of science and education» (November 13-15, 2023, Berlin, Germany); The 2nd International scientific and practical conference «Modern research in science and education» (October 12-14, 2023) BoScience Publisher, Chicago, USA); Міжн. н.-п. конф. «Проблеми та перспективи впровадження європейського досвіду диверсифікації сільського туризму в Україні на засадах креативності та збалансованості» (Запоріжжя, 15-16 вер. 2021); The 7 th International scientific and practical conference «European scientific discussions» (May 23-25, 2021), Rome, Italy); The 11th International scientific and practical conference «Actual trends of modern scientific research» (June 6-8, 2021) Munich, Germany); The 4th International scientific and practical conference «Fundamental and applied research in the modern world» (November 18-20, 2020) Boston, USA); The 3rd International scientific and practical conference — Modern science: problems and innovations» (June 1-3, 2020) Stockholm, Sweden); Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (B. 2), 5. Juni, 2020. Stuttgart, Deutschland: Europäische Wissenschaftsplattform); the 2nd International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (February 16-18, 2020). Washington, USA); The 12th International youth conference «Perspectives of science and education» (September 27, 2019) SLOVO\WORD, New York, USA); Сучасна система освіти і виховання: досвід минулого – погляд у майбутнє : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. «Київська наукова організація педагогіки та психології» (Київ, 2019); The 2nd International scientific and practical conference “Topical issues of the development of modern science” (October 16-18, 2019), Sofia, Bulgaria. 2019); 3d International Scientific Conference «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions». Papers of the conference. (November 23, 2018, Stuttgart, Germany); The 3rd International youth conference – Perspectives of science and education» (July 6, 2018) SLOVO\WORD, New York, USA. 2018); Modern philological research: a combination of innovative and traditional approaches (April 27-28, 2018. Tbilisi); Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми,

перспективи : матер. II міжнар. наук.- практ. конф. (м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р); Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (28 лютого 2018 р. , Київ)

- всеукраїнських: Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (21 березня 2019 року, м. Запоріжжя); Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (11 травня 2018 року, м. Запоріжжя); Роль іноземних мов у соціокультурному становленні особистості: збірник наукових праць . Матеріали доповідей II Всеукраїнського круглого столу з актуальних питань методики викладання іноземних мов, філології, культурології, педагогіки вищої школи (Київ, 29 березня 2018 року);

Матеріали дисертації також обговорювались на засіданнях кафедри викладання другої іноземної мови (факультет іноземної філології), кафедри англійської філології та лінгводидактики (факультет іноземної філології) Запорізького національного університету, науково-методичної, науково-технічної й Вченої ради Запорізького національного університету.

Основні наукові положення й результати дослідження опубліковано в 74 наукових і науково-методичних працях: 1 одноосібної монографії; 24 статтях у провідних фахових наукових виданнях (18 із них одноосібні; 6 статей у виданнях включених до бази Scopus та WoS; 19 – статті у наукових фахових виданнях, 5 статей – у інших наукових виданнях; 19 публікаціях у збірниках матеріалів і тез конференцій, 24 навчальних та навчально-методичних виданнях.

Монографії

1. Каніболоцька О.А. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у системі неперервної освіти: теорія і практика. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 533 с.

Статті в наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science

2. Expanded Reality: Just a Trend of our Time or do We Need Technology? / O.Fonariuk, A.Malykhin, O.Murzina, M.Sherman, **O.Kanibolotska**, V.Tynnyi. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2023. Vol. 15(1). P. 58–82. (WoS)
3. Distance Education on the Basis of Innovative Technologies. Problems of the Primary School Teacher Training in Ukraine / T. Zaporozhchenko, O. Fonariuk, O. Popadych, S. Kliuieva, N. Ashikhmina, **O. Kanibolotska**. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. Vol. 14(2). P. 102–117. (WoS)
4. Peculiarities of using Moodle learning technology in higher teacher education under the COVID-19 pandemic / A. Altukhova, **O. Kanibolotska**, I. Koreneva, N. Osadchuk, I. Berkeshchuk. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22, No. 5. P. 686–692. (WoS)

5. Innovative Training of Future Teachers of Higher Education Institutions in the Conditions of Distance Learning / V. Meniailo, Y. Shapran, O. Shapran, O. Serhiichuk, Y. Bahno, **O. Kanibolotska**. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. Vol. 13(2). P. 288–303. (WoS)
6. Flipped Learning: Strategies and Technologies in Higher Education / V. Miziuk, Rimma Berdo, Larysa Derkach, **Olha Kanibolotska**, Alla Stadnii. *International Journal of Computer Science and Network Security*. Vol. 21, No. 7. P. 63–69. (WoS)
7. Professional Foreign-Language Training as a Component of Higher Vocational Education / O. M. Trubitsyna, **O. Kanibolotska**, I. Y. Zozulia, A. S. Stadnii, M. Y. Martynenko. *International Journal of Higher Education* 2020. Vol 9, No. 7. P. 187–195 (Scopus)

Статті в наукових фахових виданнях України

8. Каніболоцька О.А. Діагностика та прогностичні напрями підготовки вчителя іноземної в системі неперервної освіти до інноваційно-педагогічної діяльності. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 1 (19). С. 885–900.
9. Каніболоцька О. А. Особливості професійної підготовки вчителя іноземної мови в освітньому просторі англomовних країн. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 2 (30). С. 1156–1168.
10. **Каніболоцька О.А.**, Ваніна Г.В. Організація моніторингу якості неперервної професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в університеті. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 12 (18). С. 511–525.
11. Каніболоцька О.А. Методологічні підходи до забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах неперервності. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Вип. 94. С. 69–76.
12. **Каніболоцька О.А.**, Клопов Р.В. Технологія впровадження навчально-методичного забезпечення неперервної професійної підготовки вчителя іноземної мови в університеті. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Сер. : Педагогічні науки*. 2023. № 3. С. 77–83
13. **Каніболоцька О.А.**, Клопов Р.В. Сучасні моделі неперервної професійної підготовки вчителя іноземної мови в зарубіжних країнах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2023. № 89. С. 92–98.
14. Каніболоцька О.А. Вивчення «комунікативних бар'єрів» міжкультурної комунікації в процесі професійної підготовки студентів в університеті. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 11(25). С. 431–441.
15. Каніболоцька О.А. Акмеологічний підхід до формування змісту професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в університеті. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 63, т. 1. С. 152–159.
16. **Каніболоцька О.А.**, Ваніна Г.В., Дейнега О.О. Форми і методи дистанційного навчання іноземної мови майбутніх учителів іноземної мови

- (на матеріалі німецької мови). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 12(18). С. 885–898.
17. Каніболоцька О.А. Шляхи створення інформаційно-комунікаційних передумов успішного вивчення іноземної мови студентами філологічних спеціальностей. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 78. С. 92–95.
 18. Каніболоцька О.А. Засади формування інформаційно-комунікаційної компетенції майбутніх вчителів іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 31, т. 2. С. 184–187.
 19. Каніболоцька О.А. Педагогічна практика як провідний компонент неперервної підготовки вчителя іноземної мови в університеті. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 75. С. 103–106.
 20. Каніболоцька О.А. Сучасний стан неперервної професійної підготовки вчителя іноземної мови в умовах інформаційного суспільства. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29, т. 2. С. 200–205.
 21. Каніболоцька О.А. Структурні компоненти готовності до неперервної професійної діяльності вчителя іноземної мови в сучасному суспільстві. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019 . № 71. С. 119–124.
 22. Каніболоцька О.А. Проблема неперервної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови у сучасному суспільстві. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 19, т. 1. С. 122–126.
 23. Каніболоцька О.А. Теорія і практика впровадження неперервної професійної освіти для вчителів іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14, т. 1. С. 63–67.
 24. Каніболоцька О.А. Шляхи створення комунікативно-мотиваційних передумов успішного вивчення іноземної мови студентами мовних спеціальностей. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. Вип.61, т. 2. С. 64–69.
 25. Каніболоцька О.А. Особливості використання інтерактивної технології «mind map» для розвитку іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 20, т. 1. С. 152–156.
 26. Каніболоцька О.А. Психолого-педагогічні основи формування англomовної комунікативної компетенції студентів-філологів із використанням інформаційних технологій. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2016. С. 128–133.

Статті в інших наукових виданнях

27. Complex system of quality control of specialists' training at HEI: project organization and functioning / I. Kolodii, H. Yastrubetska, O. *Kanibolotska*,

- S. Kubitskyi, T. Kolomiets. *Laplace em Revista (International)*. 2021. Vol. 7, No. 3B. P. 594–603.
28. Каніболоцька О. А. WEBquest на заняттях іноземної мови у вищій школі. *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура* : зб. наук. праць. Київ, 2019. С. 245–248.
 29. Каніболоцька О.А. Стратегії навчання іншомовному синтетичному читанню студентів мовних спеціальностей *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура* : зб. наук. праць. Київ, 2017. С. 174–179.
 30. Каніболоцька О.А. Особливості формування іншомовної лексичної компетенції студентів у процесі вивчення іспанської мови як другої іноземної *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: культура, освіта, наука, культура* : зб. наук. праць. Київ, 2016. С. 124–130.
 31. **Каніболоцька О.А.,** Ружин К.М. Навчання студентів іноземної мови як другої з опорою на попередній лінгвістичний досвід з основної іноземної мови *Сучасні технології навчання іноземних мов у вищій школі* : навч. посіб. / уклад. : Г.Ф. Морощкіна, К.М. Ружин, О.А. Каніболоцька. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. С. 109–117.

Навчальні, навчально-методичні праці

32. Каніболоцька О.А. Практичний курс іноземної мови з методикою викладання : навч. посіб. з актуальних питань методики навчання іноземної мови для здобувачів ступеня фахового молодшого бакалавра спец. «Початкова освіта» освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя : ВСП Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету, 2024. 117 с. (Протокол № 4 від 28.02.2024).
33. **Каніболоцька О.А.,** Ваніна Г.В., Пінчук Л.М. Методика викладання іноземних мов : метод. рек. до виконання курсової роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. 035 «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Німецька мова і література (переклад включно), англійська мова», «Французька мова і література (переклад включно), англійська мова», «Мова і література (іспанська)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 82 с. (Протокол № 8 від 27.02.2024).
34. **Каніболоцька О.А.,** Шовкопляс Ю.О., Рось С.В. Практичний курс другої іноземної мови (іспанської) : практикум для формування граматичних навичок у здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Переклад (англійський)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 71 с. (Протокол № 12 від 27.06.2023).
35. Практичний курс другої іноземної мови (англійська) : навч.-метод. посіб. з розвитку іншомовних мовленнєвих вмінь говоріння здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)», «Мова і література (китайська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)» / уклад. : **О.А. Каніболоцька,**

- В.М. Александров, О.Ф. Александрова, Г.В. Ваніна. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 75 с. (Протокол № 12 від 27.06.2023).
36. **Каніболоцька О.А.**, Надточій Н.О., Ємельянова В.М. Основна іноземна мова (англійська) : навч. посіб. з формування граматичної компетентності здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Філологія» освітньо-професійної програми «Мова і література (англійська). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 127 с. (Протокол № 12 від 27.06.2023).
 37. Каніболоцька О.А. Практика писемного мовлення з другої іноземної мови (англійської) : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. 100 с. (Протокол № 4 від 29.11.2022).
 38. **Каніболоцька О.А.**, Ваніна Г.В. Практичний курс з другої іноземної мови (англійської) : навч.-метод. посіб. з формування комунікативної компетенції здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. 89 с (Протокол № 13 від 28.06.2022)
 39. **Каніболоцька О.А.**, Пахомова Т.О. Методика викладання англійської мови : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Середня освіта» освітньо-професійних програм «Середня освіта (Мова і література (англійська)», «Середня освіта (Інформатика)», «Середня освіта (Математика)», «Середня освіта (Історія)», «Середня освіта (Українська мова і література)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 156 с. (Протокол № 4 від 26.10.2021).
 40. **Каніболоцька О.А.**, Ваніна Г.В., Пінчук Л.М. Педагогічна практика : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Середня освіта» освітньо-професійних програм «Середня освіта (Мова і література (англійська)», «Середня освіта (Інформатика)», «Середня освіта (Математика)», «Середня освіта (Історія)», «Середня освіта (Мова і література (українська)» Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 108 с. (Протокол № 3 від 28.09.2021).
 41. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М. Методика викладання іноземної мови в середніх навчальних закладах : навч.-метод. посіб. з актуальних питань методики навчання іноземної мови для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (іспанська)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021.99 с. (Протокол № 9 від 27.04.2021).

42. **Каніболоцька О.А.**, Шовкопляс Ю.О. Практичний курс другої іноземної мови (іспанської) : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Переклад (англійський)» / уклад. : О. А. Каніболоцька, Ю. О. Шовкопляс. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 101 с. (Протокол № 8 від 30.03.2021).
43. **Каніболоцька О.А.**, Іваненко С.В., Ваніна Г.В. Практичний курс другої іноземної мови (англійська) : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (французька)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (іспанська)», «Російська мова і зарубіжна література. Друга мова (англійська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. 116 с. (Протокол № 3 від 20.10.2020).
44. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М., Надточій Н.О. Педагогічна практика : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, магістра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. 106 с. (Протокол № 9 від 23.05.2019).
45. **Каніболоцька О.А.**, Іваненко С.В. Практика писемного мовлення з другої іноземної мови (англійської) : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. 99 с. (Протокол № 10 від 14.06.2019).
46. **Каніболоцька О.А.**, Іваненко С.В. Практичний курс з другої іноземної мови (англійська) : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спец. «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (французька)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (іспанська)», «Російська мова і зарубіжна література. Друга мова (англійська)», «Переклад (німецький)», «Переклад (французький)» Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2018. 110 с. (Протокол № 11 від 29.05.2018).
47. Методика викладання іноземної мови у середніх навчальних закладах : тлумачний словник методичних термінів для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (французька)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (іспанська)», «Мова і література (англійська)» / уклад. : К. М. Ружин, О.А. Каніболоцька, Г.В. Ваніна. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2018. 106 с. (Протокол № 12 від 18.06.2018).
48. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М. Методика викладання іноземної мови в середніх навчальних закладах : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня

- вищої освіти бакалавра напряму підготовки філологія професійного спрямування «Мова і література (англійська, німецька, французька, іспанська)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. 120 с. (Протокол № 11 від 30.05.2017).
49. Сучасні технології навчання іноземних мов у вищій школі : навч. посіб. / уклад. : Г.Ф. Морошкіна, К.М. Ружин, **О.А. Каніболоцька**. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. 242 с. (Протокол Вченої ради ЗНУ № 7 від 26.01.2016).
 50. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М. Методика викладання іноземної мови в середніх навчальних закладах: навч.-метод. посіб. до самостійної роботи здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра професійного спрямування «Мова і література (німецька, французька, іспанська)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. 105 с. (Протокол № 9 від 24.05.2016).
 51. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М. Методика викладання іноземних мов: практикум для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» професійних спрямувань «Мова і література (німецька, французька, іспанська, російська)». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. 105 с. (Протокол № 7 від 24.03.2015).
 52. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М. Педагогічна практика : навч.-метод. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», факультету іноземної філології. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. 100 с. (Протокол № 5 від 22.01.2013).
 53. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М. Іноземна мова : наскрізна програма практики та метод. рек. для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» факультету іноземної філології. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. 90 с. (Протокол № 2 від 30.10.2012).
 54. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М., Ємельянова В.М. Це повинен знати і вміти майбутній вчитель іноземної мови : навч.-метод. посіб. з педагогічної практики для студентів факультету іноземної філології. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. 100 с. (Протокол № 5 від 31.01.2012).
 55. **Каніболоцька О.А.**, Ружин К.М. Професія вчителя іноземної мови і твої перші кроки : навч.-метод. посіб. з педагогічної практики для студентів факультету іноземної філології. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. 88 с. (Протокол № 4 від 28.12.2010).

**Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження
Тези та матеріали конференцій**

56. Клопов Р.В., **Каніболоцька О.А.** Інформатизація підготовки вчителя іноземної мови в умовах неперервності. *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу* : зб. матеріалів міжнар. форуму / за заг. ред. В. П. Андрущенка. Київ, 2023. С. 60–62

57. **Каніболоцька О. А.**, Дейнега О. О. Впровадження елементів дистанційного навчання іноземної мови у старшій школі (на матеріалі німецької мови). *The 1st International scientific and practical conference "Innovative development of science, technology and education"* (October 19–21, 2023). Vancouver, 2023. С. 246–254.
58. **Каніболоцька О.А.**, Педенко К.А. Модель навчання аудіювання автентичного спонтанного мовлення майбутніх вчителів іноземної мови. *The 7 th International scientific and practical conference «European scientific discussions»* (May 23–25, 2021). Rome, 2021. С. 198–205.
59. **Каніболоцька О.А.**, Педенко К.А., Кузьменко Ю .Ю. Особливості формування інформаційно-комунікативної компетенції студентів мовних спеціальностей. *The 4th International scientific and practical conference «Fundamental and applied research in the modern world»* (November 18–20, 2020). Boston, 2020. Р. 580–585.
60. **Каніболоцька О.А.**, Педенко К.А. Проблема неперервної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в університеті. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica : der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz* (В. 2) (5 Juni, 2020). Stuttgart, 2020. Р. 89–90.
61. Каніболоцька О.А. Використання технології «портфоліо» в рамках організації неперервної професійної підготовки вчителів іноземної мови в інформаційному сіспільстві. *X The 12th International youth conference «Perspectives of science and education»* (September 27, 2019). New York, 2019. С. 24–33.
62. **Каніболоцька О.А.**, Альохіна О.А. STEMОСВІТА на уроках іноземної мови. *The 2nd International scientific and practical conference «Topical issues of the development of modern science»* (October 16–18, 2019). Sofia, 2019. С. 114–120.
63. Каніболоцька О.А. WEBquest на заняттях іноземної мови у вищій школі *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура : зб. наук. праць / за ред. О. В. Ковтун, С. М. Ягодзінського. Київ, 2019. С. 245–248.*
64. Каніболоцька О.А Неперервна професійна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови в умовах сучасного інформаційного суспільства. *Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 21 березня 2019 р.). Запоріжжя, 2019. С. 7–8.*
65. **Каніболоцька О.А.**, Калашнік Я.М. Способи інтенсифікації процесу вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей. *3d International Scientific Conference «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions»*. Papers of the conference. (November 23, 2018). Stuttgart, 2018. С. 36–48.
66. Каніболоцька О.А. Використання інтерактивних технологій під час неперервної професійної підготовки вчителів іноземної мови в рамках розвитку сучасного інформаційного суспільства. *The 3rd International youth*

- conference «*Perspectives of science and education*» (July 6, 2018). New York, 2018. P. 142–152.
67. Каніболоцька О.А. Інтерактивне навчання як запорука підвищення ефективності формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. *Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Запоріжжя, 11 травня 2018 р.). Запоріжжя, 2018. С. 110–111.
 68. Каніболоцька О.А. Методичні основи формування соціокультурної компетенції студентів-філологів з використання інформаційних технологій. *Modern philological research: a combination of innovative and traditional approaches* : Conference Proceeding (April 27–28, 2018). Tbilisi, 2018. P. 200–205.
 69. Каніболоцька О.А. Технологія *mind map* як запорука підвищення ефективності розвитку іншомовленнєвої писемної діяльності студентів мовних спеціальностей. *Роль іноземних мов у соціокультурному становленні особистості* : матеріали доп. II Всеукр. круглого столу з актуальних питань методики викладання іноземних мов, філології, культурології, педагогіки вищої школи (29 березня 2018 р.) / за заг. ред. А. І. Гудманяна, О. В. Ковтун. Київ, 2018. С. 104–108.
 70. Каніболоцька О.А. Використання методики CLIL з метою активізації іншомовної комунікативної діяльності студентів у сучасному виші. *Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 квітня 2018 р.). Маріуполь, 2018. С. 241–243.
 71. Каніболоцька О.А. Особливості формування іншомовної стратегічної компетенції студентів мовних спеціальностей. *Дослідження та впровадження в початковий процес сучасних моделей викладання іноземної мови за фахом* : III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з питань методики викладання іноземної мови (15 травня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 79–82.
 72. Каніболоцька О.А. Про «стратегії навчання» в процесі формування іншомовної комунікативної компетенції студентів мовних спеціальностей. *Інтелектуальна та емоційна складові навчання іноземних мов: новітні тенденції і завдання для вищої школи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (3 червня 2017 р.) / за заг. ред С.О. Білої, І.В. Бонацької, Н. М. Василюшиної. Київ, 2017. С. 64–68.
 73. **Каніболоцька О.А.,** Калашнік Я.В. Особливості використання проектно-методики у процесі вивчення іноземної мови студентами для професійного спрямування *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти*. Київ, 2016. С. 174–175.
 74. **Каніболоцька О.А.,** Калашнік Л.В. Особливості використання кейс-методу у процесі вивчення іноземної мови студентами економічних спеціальностей *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти*. Київ, 2016. С. 172–173.

УХВАЛИЛИ

1. Затвердити висновок розширеного засідання кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету щодо дисертаційної роботи Ольги Анатоліївни Каніболоцької «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти».

2. Рекомендувати дисертаційну роботу Ольги Анатоліївни Каніболоцької «Теоретико-методичні засади професійної підготовки вчителя іноземної мови в системі неперервної освіти» до попереднього розгляду та відкритого захисту у спеціалізованій вченій раді Д 17.051.09 Запорізького національного університету за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації:

- ЗА – 14;
- ПРОТИ – немає;
- УТРИМАЛИСЬ – немає.

Головуючий на розширеному засіданні,
д.пед.н., професор, кафедри дошкільної
та початкової освіти Запорізького
національного університету

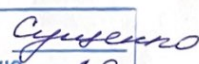

Л.О. Сущенко

Секретар,
к.пед.н., доцент кафедри дошкільної
та початкової освіти Запорізького
національного університету

Ю.Є. Зубцова

Підпис
засвідчую
Л.О.

НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ

